

STUDII

FEMINISTE

Barbu MATEESCU
Claudiu TUFIȘ

GRIJA PENTRU DEMOCRAȚIE:

Interesele politice

ale femeilor în 2024

BARBU MATEESCU ȘI CLAUDIU TUFIȘ

Grija pentru democrație
Interesele politice ale femeilor în 2024

BARBU MATEESCU ȘI CLAUDIU TUFIȘ

GRIJA PENTRU DEMOCRAȚIE

INTERESELE POLITICE
ALE FEMEILOR ÎN 2024

TRITONIC

Tritonic Books

București – 2024

Barbu Mateescu și Claudiu Tufiș
Grija pentru democrație
Interesele politice ale femeilor în 2024

Copyright © Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA.
Copyright © TRITONIC 2024 pentru ediția prezentă.
Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzilor nr. 5, București
e-mail: editura@triton.ro
www.triton.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):
http://www.cnatdco.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția Studii feministe.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MATEESCU, BARBU

Grija pentru democrație : interesele politice ale femeilor în 2024 /

Barbu Mateescu, Claudiu Tufiș. - București : Tritonic Books, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-749-734-2

I. Tufiș, Claudiu

32

396

Coperta: Alexandra Bardan
DTP: Ioan Dorel Radu
Editor: Rebeca Cojocaru
Comanda nr. SF01/2024
Bun de tipar: Februarie 2024
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

Introducere	7
Metodologie	9
Cine sunt respondentele?	11
<i>Consum media și internet</i>	19
Agenda publică	23
Familie și copii	37
<i>Mamele care au copii minori</i>	46
Sănătate	49
<i>Contracepție</i>	52
<i>Avort</i>	57
Siguranță	63
ONG-uri	67
Distanța socială	71
Politica	77
<i>După (aproape) 20 de ani</i>	89
În loc de concluzii	95
Frecvențe chestionar	99

INTRODUCERE

În contextul unui an electoral istoric, cu desfășurarea a patru runde de alegeri, **este momentul ca vocile femeilor să-și găsească locul bine meritat în construirea viitorului societății noastre. Femeilor din România nu le poate fi cerut votul fără să le fie reprezentate interesele.** Ele nu pot fi doar electorat, ci trebuie să fie și o putere în procesul decizional. Este timpul ca angajamentele pentru egalitatea de gen să nu fie doar vorbe, ci să se transforme în acțiuni concrete și într-un angajament real față de construirea unui viitor mai bun pentru noi toți.

Centrul FILIA publică studiul "Grija pentru democrație: Interesele politice ale femeilor 2024" și evidențiază perspectivele și vocile femeilor din România, voci care adesea lipsesc de pe agenda politică. Aceasta reprezintă prima cercetare reprezentativă național de acest tip în ultimii 16 ani și se concentrează asupra intereselor politice ale femeilor, profilul acestora electoral, priorităților legislative și bugetare și opiniilor cu privire la reprezentarea politică.

Electoratul feminin, constituit din aproximativ 52% din populația României, reprezintă un segment cu un impact major asupra rezultatelor alegerilor, un segment care nu poate fi neglijat în elaborarea agendei electorale.

Democrația înseamnă, în esență, reprezentarea tuturor intereselor cetățenilor, deci și a cetățenelor. Adresat atât partidelor, cât și populației generale, studiul oferă informații valoroase pentru o înțelegere mai clară a intereselor politice ale femeilor și contribuie la o conștientizarea inegalităților de gen. Cercetarea de față reprezintă un punct de plecare într-un dialog amplu la nivelul societății pentru construirea unor politici eficiente care să răspundă realității cetățenilor din România.

Într-un context european în care preocuparea pentru egalitatea de gen crește constant, România se află într-un moment definitoriu al evoluției sale sociale și politice. Statisticile la nivel european evidențiază că, în ciuda unor progrese înregistrate, țara noastră se situează conform Indexului European pentru Egalitate de Gen, pe ultimul loc în Uniunea Europeană.. În acest context, devine imperativ să investigăm cu atenție opiniile și preocupările femeilor din România, având în vedere impactul lor crucial în modelarea unui viitor mai echitabil și mai incluziv.

Mulțumesc Oanei Băluță și lui Cristian Pârvulescu pentru observațiile transmise în realizarea cercetării. Mulțumesc pentru profesionalism și implicare echipei IPSOS România.

Nu în ultimul rând, le mulțumesc personal colegelor mele, Miruna Pantel, Andreea Bragă, Cristina Praz și Adela Alexandru, pentru munca depusă pentru publicarea acestui studiu.

Andreea Rusu, directoare executivă Centrul FILIA

METODOLOGIE

Cercetarea de față a fost realizată pe baza unui sondaj de opinie față în față, beneficiarul datelor fiind Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA. Datele au fost culese în perioada 20 noiembrie 2023–12 ianuarie 2024 de către compania IPSOS SRL.

Populația țintă a cercetării a fost reprezentată de femeile adulte, cu domiciliul în România, neinstituționalizate. Eșantionul a fost selectat astfel încât să se asigure reprezentativitatea acestuia în raport cu regiunile de dezvoltare, mediul rezidențial și mărimea localității.

Culegerea datelor s-a realizat prin interviuri față în față, realizate de operatorii din rețeaua IPSOS. Dat fiind că studiul a inclus doar respondenți de sex feminin, culegerea datelor s-a realizat doar cu operatori de interviu de sex feminin, cu o experiență de minim trei ani și care au participat și la o secțiune de instruire pe baza chestionarului.

Eșantionul realizat a fost de 1313 respondente grupate în 59 de localități din România. În fiecare localitate au existat, în funcție de mărimea localității, între două și cinci puncte de pornire pentru selecția finală a respondenților, pentru care s-a folosit mersul aleator cu pas statistic. Excepția a reprezentat-o municipiul București, unde au existat 17 puncte de pornire.

În total, eșantionul a cuprins 150 de puncte de pornire, în care s-au realizat între opt și zece chestionare.

Persoana interviuată a fost selectată aleator dintre toate femeile adulte din gospodărie. Durata medie a interviului a fost de aproximativ 24 de minute, cu variații de la 18 minute la 39 de minute. Verificarea calității datelor a fost realizată intern, de către compania care a cules datele, conform procedurilor proprii.

Chestionarul a fost realizat de echipa Centrului FILIA, în colaborare cu Barbu Mateescu și Claudiu Tufiș. Distribuția de frecvențe relative pentru întrebările din chestionar este disponibilă în ultima secțiune a acestui volum. Baza de date a studiului (în format SPSS) și chestionarul vor fi publicate și pe pagina de web a Centrului de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA (<https://centrulfilia.ro/>).

CINE SUNT RESPONDENTELE?

Înainte de a discuta despre interesele politice ale femeilor în 2024, este important să avem o imagine un pic mai clară cu privire la cine sunt femeile României anului 2024, cele care au acceptat să răspundă întrebărilor noastre. Construim această imagine în capitolul de față, discutând despre cum diferă participantele la studiul nostru în funcție de o serie de caracteristici socio-demografice care pot influența modul în care fiecare dintre noi ne structurăm opiniile, atitudinile și credințele față de temele politice.

Caracteristicile pe care le luăm în seamă sunt variate: vârstă, educație, ocupație, venit, stare civilă, număr de copii, mărimea gospodăriei, credința religioasă, partidul politic preferat sau experiența de migrație. Este puțin probabil ca fiecare dintre aceste caracteristici să modifice toate opiniile, atitudinile și credințele noastre, dar fiecare dintre ele contribuie, într-o măsură mai mică sau mai mare la modul în care percepem realitatea, la modul în care interpretăm o problemă sau la soluțiile către care ne îndreptăm.

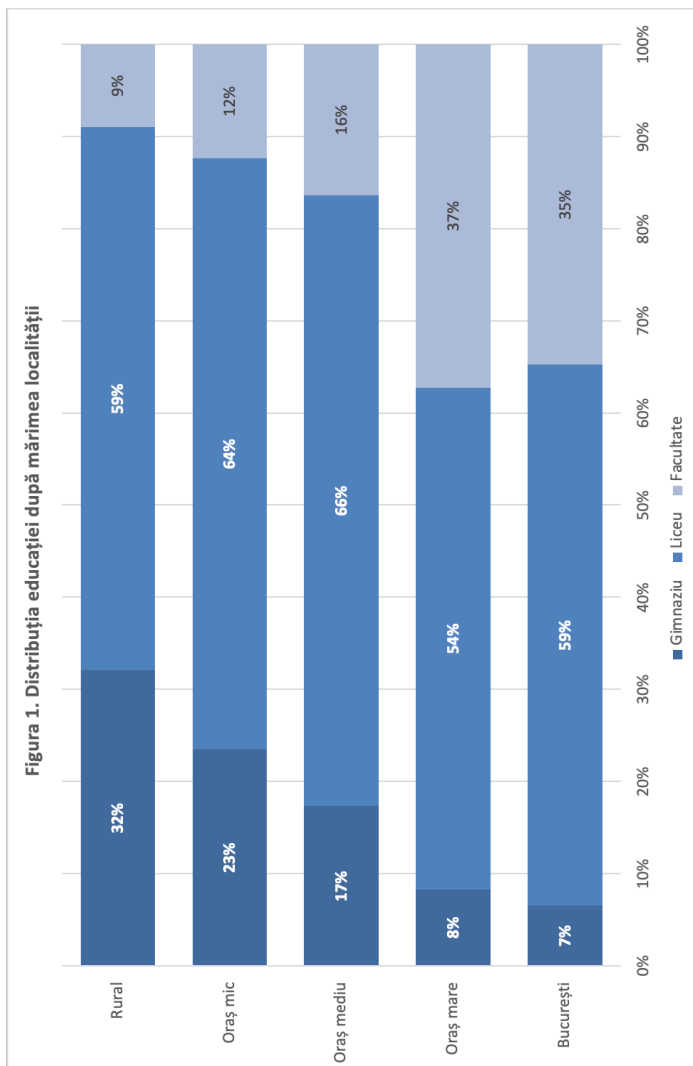
Conform datelor Institutului Național de Statistică, vârsta medie a femeilor din România este puțin mai mare de 44 de ani, la nivelul întregii populații. În eșantionul nostru, vârsta medie este ușor mai mare, de aproximativ 46 de ani. Vârsta

respondentelor este importantă pentru că ea indică nu doar trecerea timpului ci și experiențele pe care femeile le-au avut, precum și cele pe care nu le-au avut și pe care urmează să le aibă. Femeile de 18–25 de ani sunt fie la începutul carierei profesionale, fie își continuă cariera educațională cu studii de licență sau master. Până la 30 de ani cariera profesională ia avânt, iar relațiile personale se cimentează. Între 30 și 44 de ani accentul cade mai mult pe familie, pe copii, pe profesie și mai puțin pe educație. După 45 de ani prioritățile se schimbă: profesional se ajunge la vârful carierei și momentul pensionării se apropie, copiii au devenit adulți, probabil s-au mutat la propriile case și sunt pe pragul de a își întemeia propriile familii. În fine, după 65 de ani viața pare să fie legată în principal de pensie, de nepoți, de sănătate. Vârste diferite înseamnă interese diferite, după cum vom vedea de mai multe ori în acest volum.

În ceea ce privește distribuția respondentelor pe categorii de vârstă, eșantionul este echilibrat și reflectă distribuția acestora în populație: 17% au vârste între 18 și 29 de ani, 31% au vârste între 30 și 44 de ani, 35% au vârste între 45 și 64 de ani, iar restul de 17% au vârste de 65 de ani și peste.

Nivelul de educație este a doua caracteristică importantă care influențează semnificativ cine suntem și cum gândim. Deși în spațiul public circulă foarte des ideea că în România sunt prea mulți absolvenți de studii superioare, în realitate România se află pe unul dintre ultimele locuri în rândul țărilor din Uniunea Europeană în ceea ce privește acest indicator, iar acest lucru se reflectă și în datele noastre: doar 17% dintre respondente au studii superioare, în timp ce majoritatea, 61%, au absolvit doar liceul, iar restul de 22% au absolvit doar ciclul gimnazial.

Societatea românească, însă, nu este omogenă în ceea ce privește distribuția regională a educației. După cum se poate vedea în Figura 1, urbanul mare atrage femeile educate.

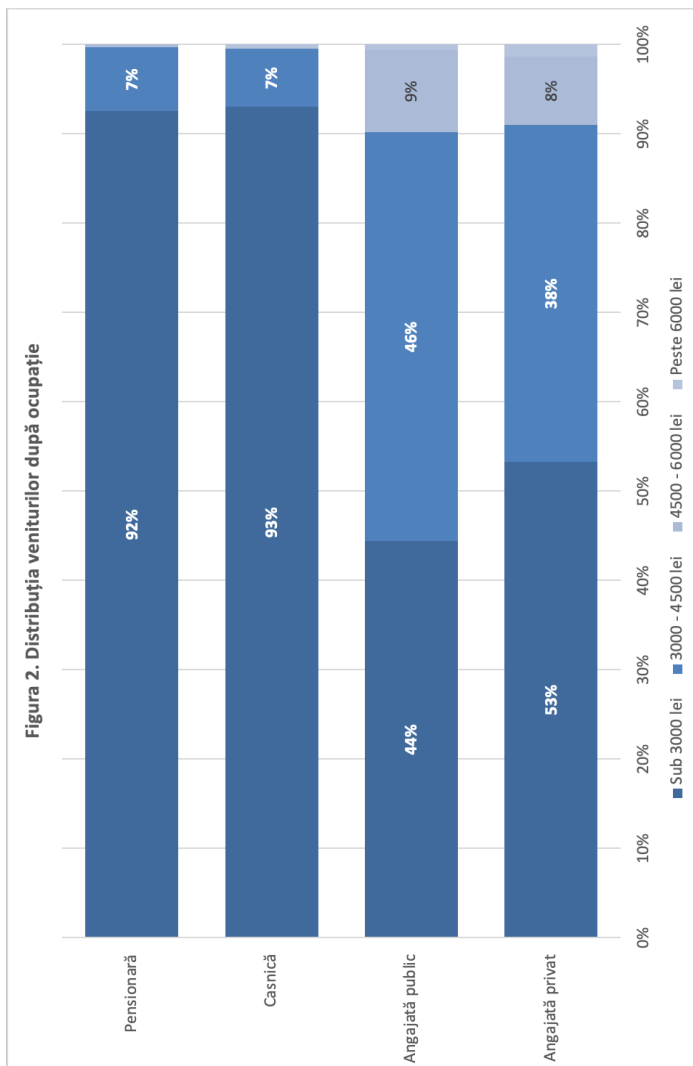
Dacă la nivelul întregii populații 17% dintre femei au educație superioară, procentul este de peste două ori mai mare în București (35%) și în orașele mari, cu peste 200.000 de locuitori (37%). În sensul opus, în orașele mici, cu mai puțin de 50.000 de locuitori doar 12% dintre femei au studii superioare, iar situația din mediul rural, în care trăiesc jumătate dintre femei, este și mai gravă, procentul celor cu studii superioare fiind de doar 9%.

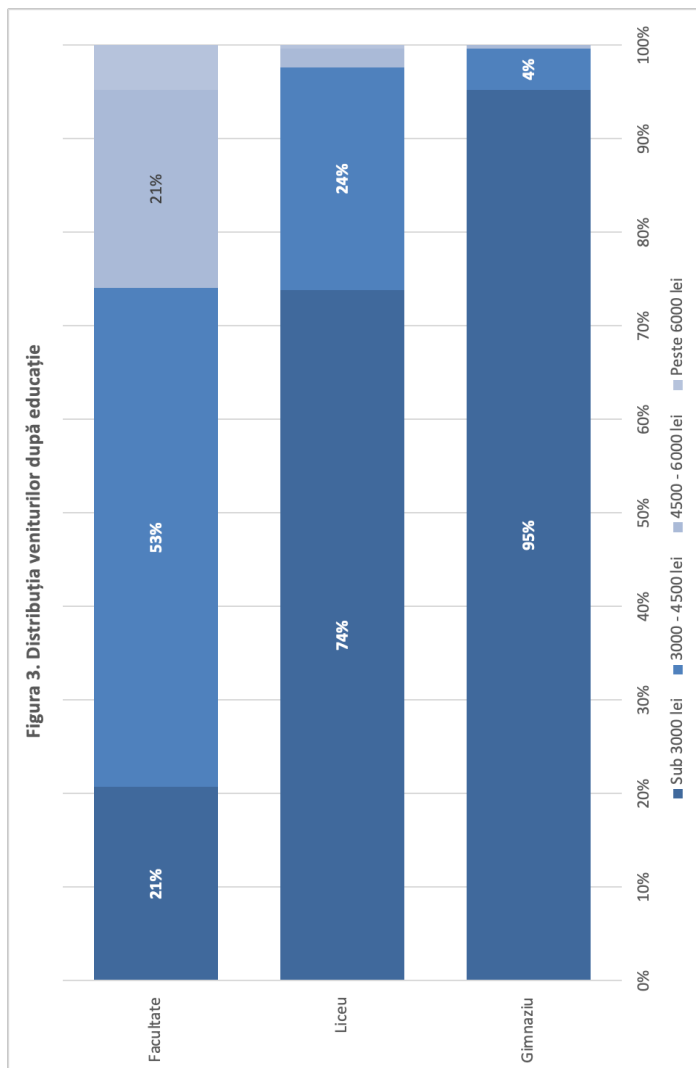
Doar ca o observație suplimentară referitoare la procentul femeilor cu studii superioare în mediul rural: în realitate, acesta este semnificativ mai mic decât ne arată datele. Dacă am exclude comunele din jurul marilor orașe (București, Cluj Napoca, Iași, Sibiu, Timișoara etc.), care sunt, de fapt, extensii ale acestor orașe și nu sunt reprezentative pentru contextul socio-economic pe care îl asociem de obicei cu mediul rural, atunci procentul femeilor cu studii universitare care locuiesc în rural ar fi mai apropiat de 6%-7%.

În mod natural, când discutăm despre educație trebuie să discutăm și despre ocupație și venit. Puțin peste jumătate dintre respondente au un loc de muncă: 41% sunt angajate în mediul privat și încă 11% sunt angajate în sectorul public. Acestora li se mai adaugă 23% care sunt la pensie, 17% care sunt casnice și 8% care se află în alte situații.

În ceea ce privește venitul, 69,5% din întregul eșantion au un venit net lunar mai mic de 3000 de lei pe lună și încă 24,5% au un venit lunar cuprins între 3000 și 4500 de lei pe lună. Doar 5% au un venit lunar cuprins între 4500 și 6000 de lei pe lună iar în categoria celor cu cel mai mare venit, de peste 6000 de lei pe lună, se află doar 1% dintre respondente.

Figurile 2 și 3 arată distribuția veniturilor în funcție de ocupație și de nivelul de educație, sugerând că imaginea de ansamblu, la nivelul întregii populații este înșelătoare, acoperind cazuri și situații diferite.

Raportat la statutul ocupațional, pensionarele și casnicele sunt similare în ceea ce privește venitul lunar: 92% – 93% dintre ele au un venit lunar net mai mic de 3000 de lei pe lună și doar 7% au un venit cuprins între 3000 și 4500 de lei. Situația nu este surprinzătoare, căci pensia medie lunară în ianuarie 2024 era de 2244 de lei, conform datelor Casei Naționale de Pensii Publice. În rândul femeilor cu un loc de muncă situația este diferită, deși nu neapărat mult mai bună. Dintre angajatele din privat, 53% au un salariu net lunar mai mic de 3000 de lei, 38% au un salariu între 3000 și 4500 de lei și doar 9% au un salariu net lunar mai mare de 4500 de lei. Pentru angajatele din sectorul public proporția celor cu un salariu mai mic de 3000 de lei este mai redusă (44%), diferența regăsindu-se în categoria celor cu un salariu cuprins între 3000 și 4500 de lei (46%). Procentul celor cu un salariu mai mare de 4500 de lei este similar cu cel al angajatelor din privat: 9%.

Diferențele între venituri generate de diferențele educaționale (Figura 3) sunt foarte clare: 95% dintre persoanele care au absolvit cel mult opt clase au un salariu net lunar de sub 3000 de lei și doar 4% au un salariu mai mare. Procentul celor cu salarii mici scade pentru absolventele de liceu de la 95% la 74%, iar în cazul celor cu studii superioare doar 21% au un salariu mai mic de 3000 de lei. Jumătate (53%) au un salariu între 3000 și 4500 de lei, 21% au un salariu între 4500 și 6000 de lei, iar 4% au un salariu net lunar mai mare de 6000 de lei.

Dacă pentru caracteristicile menționate anterior am putut observa variații semnificative între respondente, există și caracteristici care țin mai puțin de individ și mai mult de modelele culturale dominante în România, iar în cazul acestora gradul de omogenitate din populație este mai crescut.

Astfel, datele privind starea civilă a femeilor din România ne arată un grad mare de uniformitate, micile variații observate fiind asociate cu vârsta: 77% dintre femei sunt căsătorite sau au un partener, 16% sunt văduve sau divorțate și 7% sunt

necăsătorite. Distribuția numărului de copii pe care îi are o femeie este următoarea: 17% nu au copii, 32% au un copil, 37% au doi copii și 14% au trei copii sau mai mulți. Tinerele sunt supra-reprezentate în rândul celor care încă nu au copii (și spunem încă pentru că vom vedea mai târziu că procentul celor care nu își doresc copii este foarte mic), în timp ce persoanele cu trei sau mai mulți copii se regăsesc majoritar în rândul celor mai în vârstă, indicând un model cultural diferit de cel prezent, care este caracterizat de întârzierea apariției primului copil și de reducerea numărului de copii la cel mult doi.

Mărimea gospodăriei în care locuiesc respondentele este asociată și cu numărul de copii și cu vârsta respondentei. Astfel 12% dintre femei trăiesc singure, această categorie fiind formată din femei în vârstă, văduve, dar și de femei tinere, care s-au mutat din casa părinților, poate în căutarea unui loc de muncă sau pentru studii, dar încă nu și-au format propria familie. Aproximativ 30% dintre femei locuiesc în gospodării formate din doar două persoane. Și în acest caz avem două sub-categorii: cupluri tinere, care încă nu au copii, dar și cupluri în etate, ale căror copii s-au mutat la propriile lor case. Un sfert din respondent trăiesc în gospodării cu trei persoane și încă 22% în gospodării cu patru persoane. Aici este vorba în principal de cupluri cu un copil sau doi, dar categoria poate include și cupluri mature, care au grijă de unul dintre părinți în aceeași gospodărie. În cele din urmă, 11% dintre respondente trăiesc în gospodării cu cinci sau mai multe persoane, ceea ce poate include și cupluri cu trei sau mai mulți copii dar și gospodării multi-generaționale, deși cu o probabilitate mai redusă.

Uniformitatea se regăsește și în ceea ce privește religia respondentelor: 87% dintre acestea se declară de religie creștin ortodoxă, 7% de religie catolică și 5% de religie protestantă sau neo-protestantă.

Am văzut în această secțiune câteva dintre aspectele care diferențiază femeile din România, ceea ce ar trebui să convingă pe oricine că nu se poate vorbi despre „femeile din România” sau „româncele” în general decât ca un construct statistic. În realitate, categoria „femeile din România” este o categorie generică, ce include multiple grupuri definite de intersecția tuturor variabilelor pe care le-am discutat aici și încă a altor.

În capitolele ce urmează ne vom îndrepta atenția înspre atitudinile, opiniile și credințele femeilor despre anumite teme politice sau strâns influențate de politic. Ori de câte ori vom considera necesar, vom discuta mai puțin despre categoria statistică a „româncelor” și vom atrage atenția asupra multiplelor sub-grupuri definite de multiple caracteristici socio-demografice.

Înainte de aceasta, însă, vom discuta foarte rapid despre consumul media și consumul de internet în rândul femeilor.

Consum media și internet

La nivelul întregului eșantion, 79% dintre femei declară că folosesc internetul, în timp ce 21% declară că nu îl folosesc. Există două categorii socio-demografice în rândul cărora folosirea internet-ului este minoritară: doar 49% din femeile cu studii primare și doar 33% din femeile cu vârsta peste 64 de ani folosesc Internetul. Folosirea acestuia este semnificativ sub media națională în rândul femeilor cu venituri mai mici de 3000 lei pe lună (doar 68% îl folosesc).

În ceea ce privește consumul media, am observat următoarele pentru diferitele tipuri de canale media ce pot fi folosite pentru a obține informații:

Procentul femeilor care urmăresc des canale generaliste la TV este de 71%. Acest mijloc de informare este urmărit des de majoritatea femeilor din toate regiunile României, mai puțin București-Ilfov. Probabilitatea ca o femeie să urmărească

des televiziunile generaliste crește cu vârsta, scade cu nivelul de educație formală și cu veniturile (în alte cuvinte, o femeie cu venituri mici și o vârstă înaintată este aproape cert o persoană care urmărește des televiziunile generaliste). Elevele/studentele și femeile care sunt lucrătoare pe cont propriu/patron/PFA sunt singurele categorii socio-profesionale în rândul cărora a urmări des televiziunile generaliste nu este o activitate majoritară.

Canalele de știri de la TV sunt urmărite des de două treimi dintre respondente, 66%. Profilul celor care urmăresc des canalele de știri nu diferă semnificativ de cel al celor care urmăresc des canalele generaliste, ceea ce înseamnă că în acest caz mai important este mediul de comunicare (canal TV) decât conținutul (canal generalist versus canal de știri).

Facebook și WhatsApp sunt cele mai des folosite aplicații de social media: ambele sunt folosite des de 63% dintre respondente. Probabilitatea ca o femeie să folosească des Facebook scade cu vârsta, ponderea celor care folosesc des site-ul/aplicația fiind majoritară în rândul femeilor cu vârsta sub 45 de ani. Nu există vreun grup socio-demografic în rândul căruia a utiliza des WhatsApp să fie un fenomen minoritar, cu excepția persoanelor cu vârsta peste 64 de ani

YouTube este utilizat des de 39% dintre femei. Acest mijloc de informare este utilizat des în special de către femeile (în special non-protestante) din Transilvania. Probabilitatea ca o femeie să folosească des YouTube scade cu vârsta. Pensionarele și casnicele sunt singurele categorii socio-profesionale în rândul cărora a accesa des YouTube nu este un fenomen majoritar.

Emisiunile de radio sunt ascultate des de 32% dintre femei. Ponderea femeilor din București-Ilfov care ascultă des radio-ul este cu 9% sub media națională. Consumul des de radio este mai întâlnit în rândul femeilor cu vârsta sub 30 de ani și în rândul elevelor/studentelor decât în rândul femeilor de alte vârste sau cu alte ocupații, diferențele fiind însă moderate.

TikTok este o aplicație folosită des de 30% dintre femei. Ponderele persoanelor care folosesc des TikTok este în zona București-Ilfov cu 6% sub media națională. Probabilitatea ca o femeie să folosească des TikTok scade cu vârsta. În rândul studentelor/elevelor și femeilor cu vârsta sub 30 de ani persoanele care folosesc des TikTok sunt majoritatea.

Grupurile de pe Facebook sunt folosite des de 30% dintre respondente. Acest mijloc de informare este utilizat des în special de femeile din zona București-Ilfov. Probabilitatea de a accesa des grupuri de Facebook se corelează direct cu nivelul de educație formală, fiind foarte înaltă la femeile cu studii superioare, moderată la cele cu studii medii și joasă pentru femeile care au absolvit maxim opt clase. Majoritatea femeilor cu vârsta sub 30 de ani și a elevelor/studentelor folosesc această aplicație des.

Instagram este folosit des de 26% dintre femei. Aplicația este utilizată des în special de femeile din Transilvania și de femeile cu venituri de cel puțin 4600 lei/lună. Majoritatea femeilor cu vârsta sub 30 de ani și, în cvasi-totalitate (!), elevele/studentele folosesc această aplicație des.

În fine, Telegram și grupurile de pe Telegram sunt folosite des de doar 5% din respondente. Relativ puținele persoane care folosesc des acest mijloc de comunicare sunt în special eleve/studente și/sau persoane sub 30 de ani, cu venituri de cel puțin 4600 lei/lună.

AGENDA PUBLICĂ

Politica poate fi interpretată în multe moduri. Unii spun că politica este exercițiul puterii. Alții spun că politica este jocul negocierii pentru distribuirea resurselor limitate pe care le avem. Până a ajunge, însă, la negociere sau putere, politica nu poate funcționa în absența unei agende publice: doar prin dezbateri, doar prin dialog putem avea convingerea că deciziile pe care le luăm sunt cele bune sau cele dorite de majoritatea populației.

Observați că aici am trecut rapid de la politică la politică în democrație. Am ales acest lucru pentru că România este, până la urmă, o democrație, chiar dacă imperfectă și pentru că într-un regim autoritar sau totalitar forța armelor asigură liniștea publică. În democrații, însă, dreptul la libera exprimare a gândurilor este fundamentală, este prima cărămidă a construcției democratice. Prin exercițiul acestui drept se agregă temele care sunt importante pentru populație la un moment fix în timp, temele care formează agenda publică.

Tocmai din acest motiv începem discuția de la agenda publică. Participantele la cercetare au fost rugate să își imagineze că ar fi responsabile de stabilirea bugetului României pentru anul 2024 și să ne spună în ce domeniu ar investi cea mai mare sumă de bani. După cum spuneam: resursele pe

care le avem la dispoziție sunt limitate, nevoile sunt multiple, iar o astfel de întrebare ne poate indica ce teme sunt la vârful agendei publice atunci când este vorba despre finanțarea de la bugetul de stat.

Tabelul 1. Agenda publică în funcție de vârstă

18–29 ani	30–44 ani	45–64 ani	65+ ani
Educație 27%	Sănătate 26%	Sănătate 37%	Sănătate 53%
Locuri de muncă 19%	Educație 25%	Alocații, pensii, salarii 16%	Alocații, pensii, salarii 17%
Sănătate 18%	Locuri de muncă 18%	Educație 15%	Educație 8%

Tabelul 2. Agenda publică în funcție de regiune

București	Transilvania	Moldova	Muntenia
Sănătate 37%	Sănătate 31%	Sănătate 29%	Sănătate 40%
Educație 28%	Educație 17%	Educație 21%	Alocații, pensii, salarii 17%
Alocații, pensii, salarii 10%	Alocații, pensii, salarii 17%	Locuri de muncă 20%	Educație 16%

Tabelul 3. Agenda publică în funcție de preferința politică

PSD	PNL	USR	AUR
Sănătate 33%	Sănătate 31%	Educație 32%	Sănătate 28%
Alocații, pensii, salarii 18%	Alocații, pensii, salarii 18%	Locuri de muncă 24%	Educație 20%
Educație 17%	Educație 15%	Sănătate 16%	Alocații, pensii, salarii 18%

Datele din Tabelele 1–3 ne arată atât punctele de convergență, cât și punctele de divergență în ceea ce privește domeniile pe care respondentele le-ar finanța de la bugetul de stat. La nivelul întregii populații, 33% ar finanța prioritar în domeniul sănătății, 19% în domeniul învățământului, 15% ar crește alocații / pensii / salarii, 14% ar finanța crearea unor noi locuri de muncă, iar 5% ar investi în drumuri și infrastructură. Toate celelalte domenii care au fost prezentate respondentelor – economie, azile pentru vârstnici, creșe / grădinițe, agricultură, locuințe, industrie – au fost menționate ca domenii „prioritare” de mai puțin de 5% din respondente.

Din aceste răspunsuri se poate observa că respondențele au dat mai multă importanță acelor domenii cu care au interacționat, interacționează sau vor interacționa cu siguranță: sănătate, educație, alocații / pensii / salarii sau locuri de muncă. Domeniile pentru care este mai greu de stabilit o legătură directă cu problemele sau bunăstarea individuală – industrie, agricultură, economie – au fost alese în mai mică măsură ca priorități de investiții.

Datele arată și că importanța acordată domeniilor depinde de situația personală: tinerele între 18–29 de ani sunt mult mai preocupate de starea educației și de situația de pe piața muncii decât de sistemul de sănătate. Importanța sănătății crește semnificativ cu vârsta: dacă doar 26% dintre femeile între 30 și 44 de ani ar finanța sănătatea prioritar, procentul crește la 37% în rândul femeilor între 45 și 64 de ani și la 53% în rândul femeilor de 65 de ani și peste.

La nivelul regiunilor istorice, se remarcă femeile din Moldova, care consideră în mai mare măsură decât restul (20%) că locurile de muncă ar trebui să fie o prioritate pentru bugetul statului. În rest, clasamentul este același: sănătate, educație, alocații / pensii / salarii.

Trebuie remarcat că răspunsurile femeilor la această întrebare sunt pe deplin justificate. Conform datelor Eurostat,

în 2020 România alocă pentru sănătate 6,3% din Produsul Intern Brut (PIB), ceea ce o situează pe penultimul loc în rândul țărilor din Uniunea Europeană, depășind doar Luxemburg (Luxemburg are, însă, cel mai mare PIB din UE și o populație de doar 650.000 locuitori). În mod similar, educația a fost domeniul ignorat ani de-a rândul de toate guvernele României, ceea ce a dus la declinul drastic al sistemului de învățământ din România. În 2021, conform datelor Eurostat, România finanțează educația cu doar 3,2% din PIB, suficient pentru a o plasa pe penultimul loc, în fața Irlandei (Irlanda are, însă, o finanțare de 3% din PIB în condițiile în care PIB-ul Irlandei, per capita, este de 3,3 ori mai mare decât cel al României).

Raportat la preferințele politice și luând în calcul doar principalele partide politice conform datelor din sondaj, femeile care sprijină USR diferă de cele care sprijină PSD, PNL sau AUR. Dacă pentru cele din urmă agenda publică este similară cu cea a întregii populații, pentru cele care sprijină USR pe primul loc se află educația (32%), urmată de locurile de muncă (24%) și doar pe al treilea loc de sănătate (16%). Desigur, mare parte din această diferență provine din faptul că femeile care sprijină USR sunt, în medie, mai tinere și mai bine educate decât cele care sprijină alte partide.

Există și alte diferențe care apar punctual, pentru anumite sub-categorii de populație, dar care demonstrează că respondentele evaluează realitatea și își stabilesc priorități politice în funcție de contextul local, individual, în care se află. Astfel, femeile peste 65 de ani, cele care trăiesc singure și cele care sunt văduve sau divorțate consideră într-o proporție semnificativ mai mare decât restul că azilele și facilitățile pentru îngrijirea vârstnicilor ar trebui să fie finanțate prioritar de la bugetul de stat. Alegerea este perfect rațională și reflectă una dintre principalele griji cu care trăiesc femeile din aceste categorii, mai ales după scandalurile publice privind abuzurile și neglijența din unele din aceste instituții. În contextul schimbărilor

demografice și culturale din România tema va deveni din ce în ce mai importantă.

În mod similar, infrastructura și drumurile se află pe locul cinci în clasamentul realizat de femeile care trăiesc în mediul rural, fiind un domeniu ales de 10% dintre respondentele din această categorie. Și în acest caz putem vorbi de o alegere rațională: deși au existat progrese semnificative în ceea ce privește îmbunătățirea infrastructurii în mediul rural (gaze, apă curentă, canalizare), problema accesului facil la cel mai apropiat oraș, care implică nu doar drumuri ci și mijloace de transport public, este încă nerezolvată. Infrastructura este al patrulea domeniu, ca importanță, și pentru femeile care trăiesc în București: 8% dintre acestea au ales investițiile în infrastructură ca fiind prioritate. Și în acest caz s-au făcut și se fac investiții, finanțate fie de la nivel național, fie de la nivel local, dar infrastructura Bucureștiului a rămas în urma dimensiunii orașului și, mai ales, a dezvoltării pe orizontală, înspre comunele limitrofe.

Pe lângă întrebarea privind agenda publică, respondentele au fost rugate să indice și care sunt principalele trei probleme cu care se confruntă în prezent. Ne mutăm, astfel, de la evaluarea problemelor la nivel comunitar, social, la evaluarea problemelor la nivel individual.

O primă observație este că 14,3% dintre respondente au răspuns că nu au nici o problemă demnă de a fi menționată. Încă 16,5% au menționat că se confruntă cu o singură problemă, iar 21,7% au menționat doar două probleme, nu trei, cum au fost rugate. Astfel, avem pe de-o parte 14,3% dintre femei care nu se confruntă în prezent cu nicio problemă, iar pe de altă parte avem 48,3% dintre femei care se confruntă cu cel puțin trei probleme pe care le consideră demne de menționat.

Tabelul 4. Principalele probleme cu care se confruntă femeile

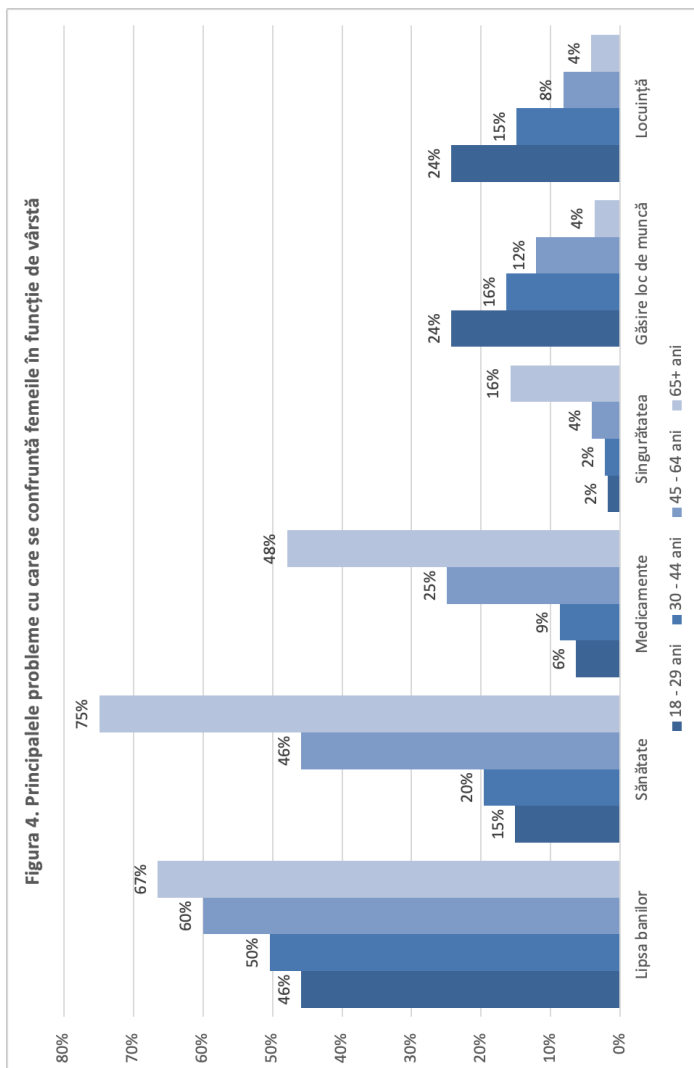
Problemă	Procent
Lipsa banilor / venituri mici	55,7%
Boli / sănătate	37,3%
Nesiguranța zilei de mâine	31,4%
Cheltuielile de întreținere a locuinței	28,3%
Cumpărarea medicamentelor	20,6%
Găsirea unui loc de muncă	14,1%
Stresul de la locul de muncă	13,4%
Cumpărarea unei locuințe	12,3%
Lipsa timpului liber	9,5%
Alte probleme	16,5%

Notă: totalul diferă de 100% pentru că reprezintă procente din mențiuni, nu din respondente

Raportat la nivelul întregului eșantion, problemele pot fi grupate în trei mari categorii: probleme financiare (lipsa banilor, venituri mici, cheltuielile de întreținere a locuinței, cumpărarea unei locuințe, cumpărarea medicamentelor), probleme de sănătate (boli, sănătate, cumpărarea medicamentelor), probleme legate de locul de muncă (găsirea unui loc de muncă, stresul de la locul de muncă, lipsa timpului liber).

Evident, cele trei categorii sunt puternic conectate: salariile mici sunt asociate cu lipsa banilor, stresul de la locul de muncă sau cel generat de lipsa banilor au efecte asupra sănătății, starea de sănătate precară reduce și capacitatea de muncă și crește și cheltuielile cu medicamente.

Desigur, problemele cu care se confruntă respondentele sunt puternic asociate cu vârsta (vezi Figura 4): problemele financiare sunt printre cele mai importante, indiferent de vârstă, dar în rândul femeilor de 18–29 de ani sunt menționate de mai puțin de jumătate dintre respondente (46%), pe când în rândul femeilor de peste 65 de ani sunt menționate de mai mult de două treimi (67%), demonstrând că pensiile

actuale sunt insuficiente pentru un trai decent pentru cei a căror principală sursă de venit este pensia.

Asocierea pozitivă cu vârsta este și mai puternică atunci când problemele menționate sunt legate de sănătate – trei sferturi dintre femeile de peste 65 de ani au menționat sănătatea ca fiind o problemă cu care se confruntă – sau atunci când țin atât de sănătate, cât și de situația financiară – aproape jumătate dintre femeile de peste 65 de ani au dificultăți în a își cumpăra medicamentele necesare. Nu în ultimul rând, singurătatea este o problemă semnificativă pentru persoanele vârstnice: dacă procentul celor care menționează această problemă nu depășește 5% printre femeile sub 65 de ani, în rândul celor de peste 65 de ani procentul sare la 16%. Pentru femeile sub 30 de ani problemele importante nu țin de sănătate sau medicamente, ci de acele aspecte care preocupă pe oricine la acea vârstă: găsirea unui loc de muncă sau cumpărarea/construirea unei locuințe. Importanța acestor probleme scade cu vârsta.

Dincolo de problemele financiare, de sănătate sau legate de muncă și de modul în care acestea se regăsesc în proporții diferite în grupuri diferite de respondente, mai există o problemă care este menționată de cam de 25% – 35% dintre femei, indiferent de caracteristicile socio-demografice: nesiguranța zilei de mâine. Este genul de problemă mai degrabă sistemică, căreia cu greu i se poate găsi o soluție în termen scurt sau mediu, care poate lua diverse forme dar care poate genera o presiune psihică importantă asupra celor care nu și-au mecanisme bine definite de negociere a riscului pe care îl reprezintă sentimentul nesiguranței zilei de mâine.

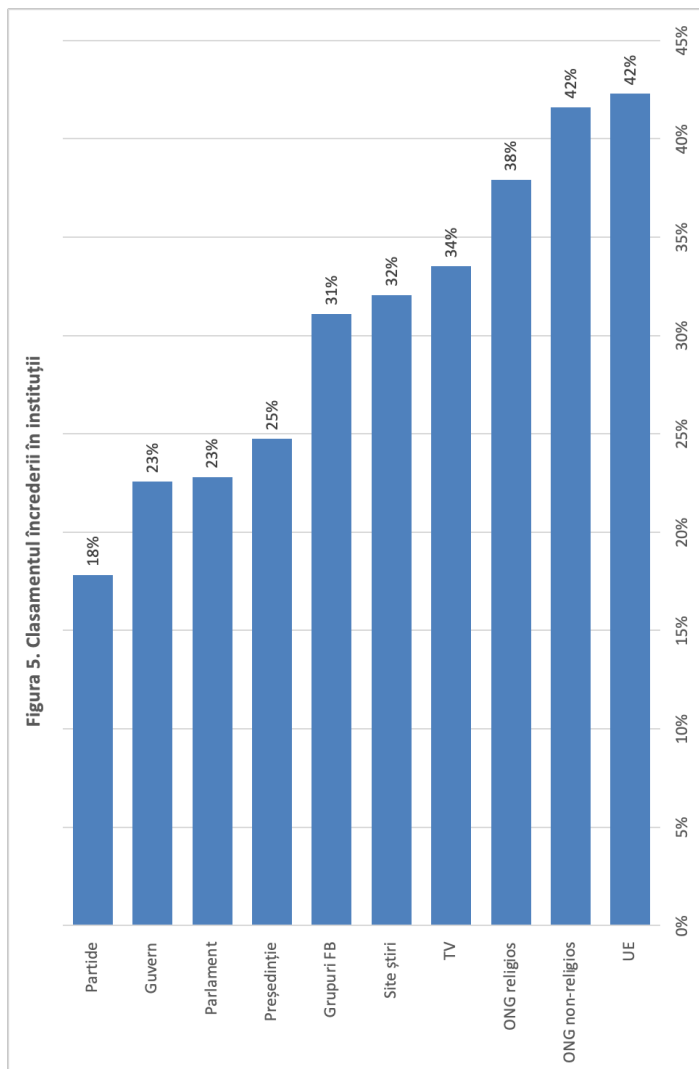
În ultima secțiune din acest capitol prezentăm răspunsurile respondentelor cu privire la nivelul de încredere pe care îl au în anumite instituții, de la instituții centrale ale sistemului politic (președinție, parlament, guvern, partide politice) la instituții ale societății civile (ONG-uri, afiliate sau ne-afiliate religios) la instituții supranaționale (Uniunea Europeană) sau

la instituții mai mult sau mai puțin formale din care își obțin informațiile (televiziuni, site-uri de știri, grupuri de Facebook).

Rezultatele din Figura 5 necesită o serie de interpretări. În primul rând, se remarcă ceea ce știm din studiile anterioare privind încrederea instituțională în România și anume că românii – femeile din România în cazul de față – tind să nu aibă foarte multă încredere în instituții. Instituția care beneficiază de cel mai mare capital de încredere se caracterizează prin faptul că nu este o instituție din România ci una supranațională, Uniunea Europeană, precum și prin faptul că deși se bucură de cel mai mare nivel de încredere, nu a reușit să obțină încrederea majorității respondentelor (doar 42% au încredere în UE).

Două alte instituții se bucură de un nivel similar de încredere: ONG-uri care nu sunt afiliate religios, în care au încredere 42% dintre respondente, și ONG-uri afiliate religios, în care au încredere 38% dintre respondente. Trebuie menționat aici că am măsurat separat încrederea în ONG-uri afiliate religios și ONG-uri neafiliate religios pentru că în contextul României această distincție poate avea relevanță: conform datelor oficiale, o proporție semnificativă din impozitul pe venit care poate fi redirecționat anual către ONG-uri este redirecționat de cetățeni către ONG-uri afiliate religios. O a doua categorie distinctă este cea a instituțiilor prin care respondentele se informează: televiziuni, site-uri de știri sau grupuri de Facebook. Diferențele dintre acestea sunt minore în ceea ce privește încrederea: aproximativ o treime dintre femeile din România au încredere în aceste instituții.

În cele din urmă, pe ultimul loc în clasamentul încrederii se află instituțiile centrale ale sistemului politic, care nu reușesc să obțină încredere decât din partea a cel mult un sfert din populația feminină a României: doar 25% au încredere în Președinție, 23% au încredere în Parlament sau în Guvern și doar 18% au încredere în partidele politice. Astfel, putem

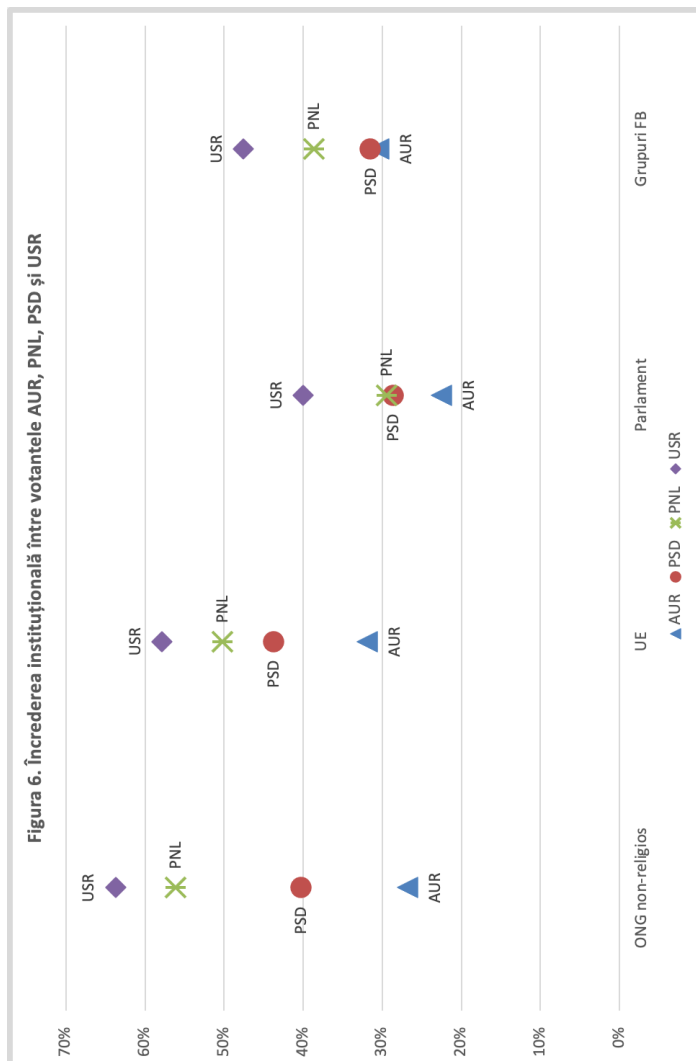
vorbi de un grad redus de încredere instituțională în România, instituțiile politice primind o penalizare chiar, prin comparație cu celelalte instituții pentru care s-a măsurat nivelul de încredere. Ca și în cazul agendei publice sau al problemelor cu care se confruntă, femeile nu reprezintă un grup omogen în ceea ce privește încrederea instituțională ci există subgrupuri care au mai multă sau mai puțină încredere în funcție de caracteristicile definitorii ale grupului. Dintre diferențele observate merită a fi menționate cele de mai jos.

Relația dintre încredere și vârstă este, în cele mai multe cazuri, negativă: femeile mai în vârstă tind să aibă mai puțină încredere în instituții. Singurele instituții pentru care această relație nu există sunt Guvernul și Președinția, unde nivelul de încredere este similar pentru toate categoriile de vârstă. În cazul încrederii în posturile TV relația este pozitivă, femeile mai tinere fiind cele care au mai puțină încredere în aceste instituții.

Relația dintre încredere și nivelul de educație arată că nivelul maxim de încredere, indiferent de instituție, se regăsește în rândul respondentelor cu studii medii. Din rândul respondentelor cu studii superioare se remarcă în special nivelul foarte scăzut de încredere în instituțiile politice: doar 8% au încredere în partidele politice, comparativ cu 18% la nivelul întregului eșantion, doar 10% au încredere în partidele politice și în guvern și doar 12% au încredere în Președinție.

O atitudine similară față de instituțiile sistemului politic se observă și în rândul respondentelor al căror venit net lunar este mai mare de 4500 de lei: procentul celor care au încredere multă sau foarte multă în aceste instituții variază între 7% și 11%.

O ultimă observație, de această dată cu privire la diferențele de încredere instituțională în funcție de partidul politic preferat: femeile care declară că ar vota cu AUR dacă ar fi alegeri săptămâna viitoare au semnificativ mai puțină încredere

decât femeile care ar vota cu alte partide parlamentare pentru toate instituțiile luate în calcul, în timp ce femeile care declară că ar vota cu USR au semnificativ mai multă încredere decât votantele celorlalte partide parlamentare pentru majoritatea instituțiilor de pe listă. Votantele PSD și PNL se află între aceste două grupuri.

Vedem, în acest caz, o diferență importantă între cele două grupuri, care ne poate explica parțial electoratul celor două partide relativ nou apărute pe scena politică românească (cel puțin prin comparație cu PNL și PSD). Avem, în cazul AUR, atitudini anti-sistem semnificativ mai puternice decât în cazul USR, pentru fiecare din cele patru categorii de instituții care au fost incluse în studiul nostru.

Într-o secțiune separată a chestionarului am întrebat respondentele și cât de multă încredere au în Biserica Ortodoxă Română (pentru cele care au declarat că sunt creștin ortodoxe), în Biserica Catolică din România (pentru cele care au declarat că sunt catolice) sau în pastorii din România (pentru cele care au declarat că sunt protestante sau neo-protestante).

După cum era de așteptat, încrederea în instituția bisericii este semnificativ mai mare decât în celelalte instituții despre care am discutat în acest capitol: Biserica Ortodoxă Română se bucură de încrederea a 77% dintre femeile aparținând acestei religii. Biserica Catolică din România se bucură de încrederea a 85% dintre femeile catolice din România. În fine, pastorii protestanți și neo-protestanți din România primesc multă sau foarte multă încredere din partea a 90% dintre femeile aparținând acestor culte.

FAMILIE ȘI COPII

Acest capitol este rezervat unei discuții despre modul în care femeile din România gândesc despre familie, despre copii, despre cine ar trebui să aibă grijă de copii, despre distribuția sarcinilor între parteneri în familie, precum și despre opiniile acestora cu privire la modul în care statul român sprijină sau poate sprijini creșterea natalității și cuplurile cu copii din România.

După cum am menționat deja în primul capitol, deși există diverse modele de familie pe care românii le-au adoptat, populația României este mai degrabă caracterizată de un grad mare de omogenitate în raport cu starea civilă (aproape 93% dintre respondente sunt sau au fost căsătorite, cvasi-majoritatea în mod oficial), cu numărul de copii (68% au un copil sau doi, 17% nu au copii și 15% au trei sau mai mulți copii) sau cu mărimea gospodăriei (12% trăiesc singure, 77% trăiesc în gospodării de 2–4 persoane și doar 11% trăiesc în gospodării mai mari de patru persoane).

Prima temă abordată în acest capitol este cea a copiilor. Modelul dominant este de a avea doi copii (36,4%) sau un singur copil (31,7%). Doar 15% dintre femei au trei sau mai mulți copii, marea majoritate a acestora (80%) având peste 45 de ani.

Doar 17% nu au copii, aproape 60% dintre acestea având sub 30 de ani. Aceasta este categoria asupra căreia ne aplecăm, pentru a afla care sunt principalele motive pentru care aceste femei nu au copii. Am rugat femeile din acest grup să ne spună ce a contat cel mai mult în decizia de a nu avea un copil. Răspunsurile pe care le-am primit ne arată că în cele mai multe cazuri este vorba despre o întârziere voluntară a primei sarcini: 43% au răspuns că nu este încă momentul de a avea un copil și încă 10% au indicat lipsa banilor sau cariera profesională ca motive. Pe locul al doilea se află diverse motive medicale, indicate drept explicație de 19% dintre respondente. Doar 8% dintre femeile care nu au copii susțin explicit că nu și-au dorit niciodată un copil. Acestora li se mai adaugă încă 5% care explică decizia de a nu avea un copil prin lipsa de încredere în viitorul României.

O imagine mai clară cu privire la motivele pentru care unele femei nu au copii se poate obține prin raportare la categoria celor de 65 de ani și peste, unde o sarcină nu mai este posibilă. 57% dintre femeile din această categorie spun că nu au putut avea copii (motive medicale), 21% afirmă că nu au dorit niciodată să aibă copii, iar restul de 21% indică alte motive, fără a le detalia. Procente în aceeași direcție se observă și pentru femeile între 45 și 64 de ani.

Proporții mai mari de femei care declară că nu au avut copii pentru că nu și-au dorit acest lucru se observă și în cazul celor cu studii superioare (12,3%), al femeilor al căror partener trăiește în străinătate (14,3%) și al celor care au un venit lunar net de peste 3000 de lei (15%).

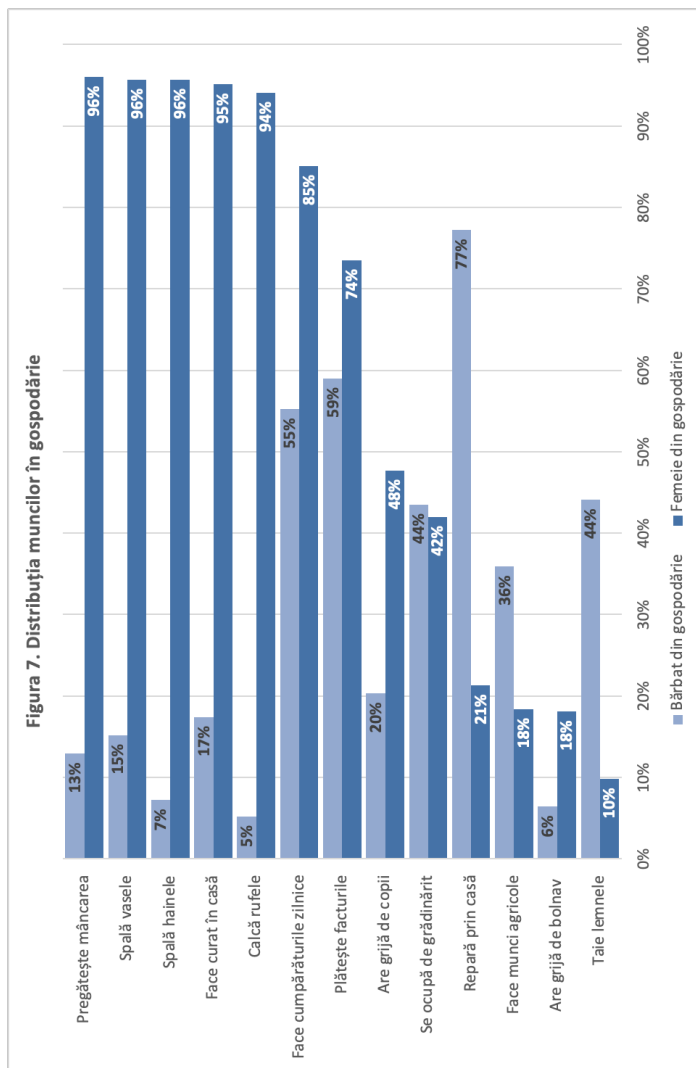
Neîncrederea în viitorul României este oferită ca explicație în proporție semnificativ mai mare de către femeile cu vârsta între 30–44 de ani (11,8%), de cele care ar vota pentru AUR (13,3%) dar și de cele cu venit net lunar mai mare de 4500 de lei (11,1%).

O întrebare suplimentară a vizat soluțiile pe care femeile le-au găsit pentru îngrijirea copilului în perioada dintre terminarea concediului de creștere a copilului și perioada în care copilul a putut fi trimis la grădiniță. Dintre cele 17% femei care s-au aflat în această situație, majoritatea (57%) au fost nevoite să rămână acasă pentru a avea grijă de copil. Pentru comparație, în doar 0,9% din cazuri partenerul a fost cel care a rămas acasă. A doua soluție des folosită în astfel de situații a fost ca bunicii să aibă grijă de copil (26,5%). A treia soluție a fost să trimită copilul la creșă, fie de stat (12,4%), fie privată (1,8%). Distribuția răspunsurilor la această întrebare depinde de nivelul de educație al respondentei. Cu cât o respondentă are o educație mai înaltă, cu atât este mai probabil să răspundă „bunici” sau „creșă de stat”.

Lucrurile stau invers în ceea ce privește opțiunea de răspuns „am stat eu acasă”, ea fiind selectată de 86% din respondentele cu studii primare, de 51% din cele cu studii liceale și de 29% din cele cu studii superioare. Această situație se reflectă și în distribuția răspunsurilor în funcție de venitul respondentei: opțiunea „am stat eu acasă” a fost selectată de 65% din femeile cu venit lunar sub 3 mii lei și de doar 29% din femeile cu venit lunar între 3000 și 4500 lei.

Merită menționat, în cadrul discuției de aici, că literatura de specialitate a demonstrat o relație ce poate fi considerată a fi universală: femeile care au un loc de muncă și care aleg să aibă un copil plătesc pentru această decizie, căci perioada sarcinii, a nașterii și, apoi, a îngrijirii copilului este o perioadă de inactivitate pe piața muncii și acest lucru se reflectă mai târziu atât în salarii mai mici, cât și în oportunități reduse de a avansa.

O situație similară apare și pentru femeile care „aleg” – deși probabil că termenul corect de folosit aici este „sunt nevoite” – să rămână acasă pentru a avea grijă de copii pe perioada dintre sfârșitul concediului de îngrijire a copilului

și începutul grădiniței: cumva, această decizie poate decurge natural, în continuarea concediului de îngrijire a copilului, dar costul suplimentar al acestei decizii poate fi o probabilitate semnificativ mai redusă ca femeia să se reîntoarcă la locul de muncă atunci când copiii merg la grădiniță.

A doua temă pe care o discutăm în acest capitol este cea a modului în care sunt distribuite diversele munci din gospodărie (Figura 7). După cum se poate observa, o mare parte dintre muncile cele mai mari consumatoare de timp cad disproporționat în sarcina respondentei sau a unei alte femei din gospodărie: gătitul, spălatul vaselor, spălatul rufelor, călcatul rufelor și curățenia în casă sunt realizate în 94%-96% din cazuri de femei și doar în 5%-17% cazuri de bărbați.

Cumpărăturile zilnice și plata facturilor sunt sarcini care sunt împărțite ceva mai echitabil, dar și aici procentul femeilor care fac aceste munci este mai mare decât cel al bărbaților (85% versus 55% în cazul cumpărăturilor zilnice și 74% versus 59% în cazul plății facturilor). Îngrijirea copiilor sau a bolnavilor din familie cade tot în sarcina femeilor de 2,5 până la trei ori mai des decât în sarcina bărbaților.

Singurele sarcini care sunt realizate în proporție mai mare de bărbați decât de femei sunt reparațiile prin casă (77% bărbați versus 21% femei), muncile agricole (36% bărbați versus 18% femei) și tăiatul lemnului (44% bărbați versus 10% femei).

Privind în ansamblu toate aceste munci care trebuie făcute în gospodărie, datele arată că la nivelul întregii populații există încă o distribuție foarte tradițională a rolurilor de gen, distribuție care le împovărează suplimentar pe femei și insuficient pe bărbați.

Situația pare să fie un pic mai bună în rândul generațiilor mai tinere, dar nu este nici pe departe vorba despre o îmbunătățire radicală. Femeile mai tinere, de până în 30 de ani sau cu vârsta cuprinsă între 30 și 44 de ani, raportează o implicare ușor mai consistentă a bărbaților în îndeplinirea muncilor

casnice: 16% dintre bărbați pregătesc mâncarea, comparativ cu 12% în cazul femeilor peste 45 de ani; 20% dintre bărbați fac curat în casă, comparativ cu doar 12% în cazul femeilor de peste 65 de ani.

Proporția bărbaților care fac munci în casă crește cu nivelul de educație al respondentei (pentru unele munci implicarea bărbaților se triplează) și cu venitul acesteia (dar în proporții mai mici). Chiar și în astfel de cazuri, însă, nu vorbim de paritate, nu vorbim de egalitate în îndeplinirea muncilor din gospodărie ci doar de un raport care este tot în defavoarea femeilor, doar că mai puțin drastic decât în cazul celorlalte categorii.

Folosind o întrebare suplimentară, am rugat respondentele să indice cine cred că ar trebui să aibă grijă de copiii preșcolari într-o familie în care ambii părinți sunt angajați. Aproape jumătate din femeile întrebate (47,6%) au răspuns că mama este cea care ar trebui să stea cu copii. În oglindă, doar 0,8% au spus că tatăl ar trebui să stea cu copiii. Încă un sfert (23,5%) au răspuns că unul dintre părinți, indiferent care, ar trebui să aibă grijă de copii. Ținând cont de distribuția celorlalte răspunsuri, probabil că și aceștia ar prefera tot mama să stea cu copiii dacă ar fi presați să aleagă. Restul respondentelor au indicat fie că bunicii sau alte rude ar trebui să ajute (21%), fie că familia ar trebui să angajeze o bonă sau o dădăcă (5%).

Ideea unei bone sau a unei dădăce plătite este acceptată în proporție mai mare în rândul respondentelor mai tinere (8% printre cele sub 30 de ani, comparativ cu 2% printre cele peste 65 de ani), al celor cu educație superioară (8%, comparativ cu 1% printre cele cu educație scăzută), al celor cu venituri mari (9% pentru cele cu venituri de peste 3000 de lei, comparativ cu 3% pentru cele cu venituri sub 3000 de lei), precum și în rândul respondentelor din București (19%).

Preferința pentru a cere ajutorul bunicilor sau rudelor este semnificativ mai mare în Muntenia (37%) prin com-

parație cu Transilvania (14%) sau Moldova (13%). Este, de asemenea, mai mare și în București (27,5%), comparativ cu localitățile de alte dimensiuni. De fapt, femeile din București resping în semnificativ mai mare măsură ideea că mama ar trebui să stea cu copiii preșcolari (29% față de 48% la nivelul întregului eșantion) sau că unul dintre părinți ar trebui să facă acest lucru (19% față de 23% la nivelul întregului eșantion), ceea ce explică de ce caută soluții alternative, precum rudele sau bonele.

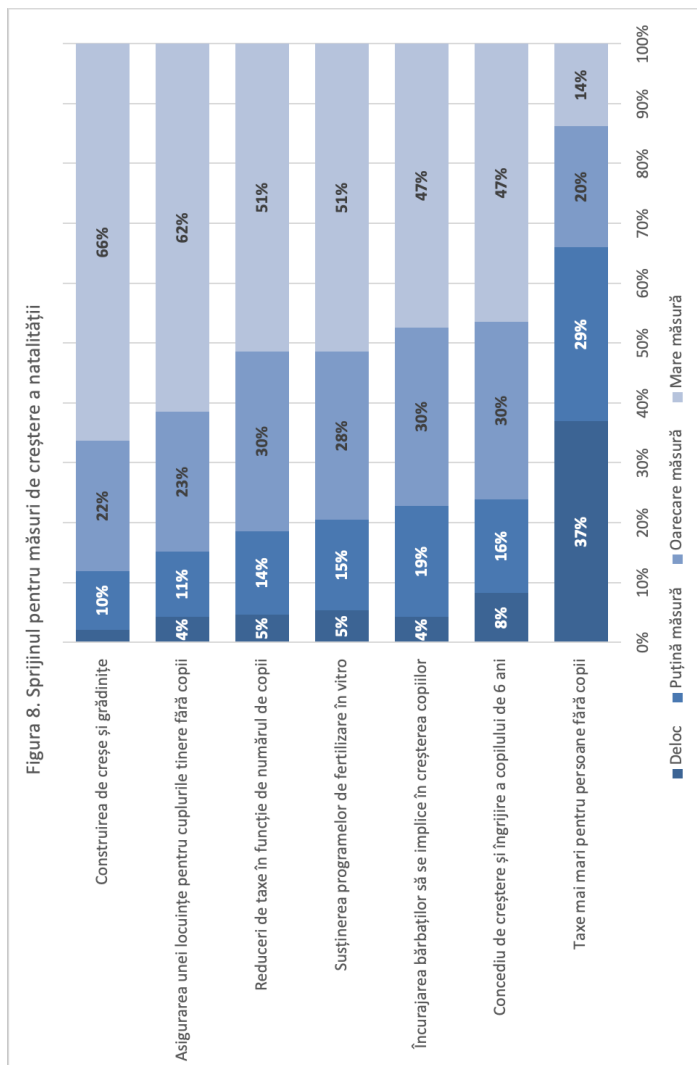
În ultima parte a acestui capitol analizăm modul în care femeile evaluează sprijinul acordat de stat pentru familiile cu copii și care ar fi soluțiile preferate de acestea pentru creșterea natalității. Respondentele sunt mai degrabă critice în ceea ce privește sprijinul acordat de stat familiilor cu copii: doar 6% consideră că statul sprijină în foarte mare măsură aceste familii, 13% consideră că statul sprijină în mare măsură familiile cu copii, iar 82% consideră că statul oferă un sprijin redus.

Diferențele între categoriile de respondente nu sunt foarte mari pentru această întrebare, dar se remarcă respondentele care ar vota cu USR, care consideră în proporție semnificativ mai mare decât restul că statul sprijină familiile cu copii în foarte mare măsură (12,5%, mai mult decât dublul valorii de la nivelul întregului eșantion) sau în mare măsură (26% față de doar 13% la nivelul întregului eșantion).

Diferența este remarcabilă prin comparație cu celelalte grupuri, dar fără informații suplimentare este dificil de spus dacă aceste răspunsuri sunt determinate ideologic sau de alți factori.

Ultimul set de întrebări din acest capitol se referă la măsura în care respondentele sunt de acord sau nu cu o serie de măsuri pe care statul le-ar putea implementa în încercarea de a crește natalitatea în România.

După cum se poate vedea în Figura 8, șase dintre aceste măsuri sunt sprijinite într-o oarecare măsură sau în mare

măsură de cel puțin trei sferturi din respondente. Sprijinul pentru aceste măsuri (construirea de creșe și grădinițe, asigurarea unei locuințe pentru cuplurile tinere fără copii, reduceri de taxe în funcție de numărul de copii, susținerea programelor de fertilizare în vitro, încurajarea bărbaților să se implice în creșterea copiilor, concediu de șase ani pentru creșterea și îngrijirea copilului) variază de la 77% până la 88% dintre respondente.

Singura măsură care nu întrunește sprijinul majorității (doar o treime sunt de acord într-o oarecare sau mare măsură) este aceea de a taxa suplimentar persoanele fără copii.

„Asigurarea unei locuințe pentru cuplurile tinere fără copii” este o opțiune mult mai populară în București, unde 70% din respondente au considerat-o utilă într-o mare măsură. Lucrurile stau asemănător pentru opțiunea „construirea de creșe și grădinițe”, considerată utilă într-o mare măsură de către 78% din respondentele din București.

„Susținerea programelor de fertilizare în vitro” este o opțiune mult mai populară în rândul femeilor cu studii superioare decât în rândul femeilor cu studii sau primare, 63% din femeile cu studii superioare considerând că ar ajuta în mare măsură creșterea natalității.

„Reduceri de taxe în funcție de câți copii are persoana respectivă” este o măsură populară în special în rândul femeilor care câștigă mai mult de 4500 lei/lună. De asemenea, susținerea pentru această măsură crește cu vârsta, fiind de 44% în rândul femeilor cu vârsta sub 30 de ani și ajungând la 54% în rândul femeilor cu vârsta de 65 de ani sau mai mult.

„Încurajarea bărbaților să se implice mai mult în creșterea și îngrijirea copiilor” este considerată ca ajutând natalitatea în mare măsură în special de către locuitoarele Bucureștiului (74% din ele).

Susținerea pentru „extinderea concediului de creștere și îngrijire a copilului la șase ani” scade cu nivelul de educație

formală al respondentei, fiind de 50% în rândul femeilor cu studii primare, 46% în rândul femeilor cu studii medii și 40% în rândul femeilor cu studii superioare. Muntenia (excluzând București-Ilfov) este singura regiune în care susținerea pentru această măsură este majoritară.

Mamele care au copii minori

Femeile aflate în această situație reprezintă aproximativ 39% din totalul femeilor din România. Ponderea femeilor cu studii superioare în rândul mamelor cu copii minori este aceeași ca ponderea femeilor cu studii superioare în totalul populației feminine a României (17%), însă ponderea femeilor cu studii liceale este mai mare – iar ponderea femeilor cu studii primare este mai mică – decât în toată populația, diferența fiind de 5%.

Evaluarea susținerii de care beneficiază din partea statului este majoritar negativă: 43% consideră că statul ajută familiile cu copii într-o foarte mică măsură iar alte 31% că ajută doar într-o mică măsură.

Peste jumătate (55%) sunt de părere că într-o familie în care ambii părinți lucrează, mama ar trebui să fie cea care să stea acasă și să aibă grijă de copil. Această părere este deținută inclusiv de majoritatea femeilor care au copii minori și sunt angajate în acest moment. 22% consideră că oricare din părinți ar trebui să rămână acasă în această situație, alte 18% considerând că bunicii ar trebui să aibă grijă de copii.

Nu există diferențe semnificative între femeile care sunt mamele unor copii minori și restul femeilor din România în ceea ce privește percepția cu privire la măsurile care ar ajuta la creșterea natalității. Astfel, construirea de creșe și grădinițe, asigurarea unei locuințe pentru cuplurile tinere fără copii și reduceri de taxe în funcție de câți copii are persoana respectivă se află pe primele locuri.

Diferențele în ceea ce privește raportarea față de scena politică sunt minore, adică mai mici de 3%, cu următoarele excepții:

- Suștinerea mamelor cu copii minori pentru USR este de 11,6%, cu 6% mai mult decât în rândul celorlalte femei din România.
- Suștinerea mamelor cu copii minori pentru PNL este de 17%, cu 3,5% mai mult decât în rândul celorlalte femei din România.
- Suștinerea mamelor cu copii minori pentru PSD este de 29%, cu 3% mai puțin decât în rândul celorlalte femei din România.
- 30% din mamele cu copii minori nu știu cu cine să voteze, o valoare cu 6% mai mică decât în rândul celorlalte femei din România.

Gradul de folosire al internet-ului este mai mare în rândul acestei categorii (91%) decât în totalul femeilor din România (79%).

De asemenea, precum în rândul tuturor femeilor din România: opoziția față de interzicerea avorturilor este hiper-majoritară, raportul între cele care doresc această interzicere și cele care nu o doresc fiind de 1-la-5. O minoritate semnificativă (44%) au folosit mijloace de contracepție în ultimii 10 ani. Așteptările de la ONG-urile care activează în domeniul drepturilor femeilor sunt variate, organizarea de proteste fiind semnificativ mai puțin populară decât celelalte subiecte testate. În fine, este preferată o prezență mai mare a femeilor în politică dar, în același timp, pentru funcții publice opțiunea dominantă este că „sexul nu contează”.

SĂNĂTATE

Am văzut, în capitolul dedicat agendei publice, că tema sănătății este cea pentru care femeile în vârstă de peste 30 de ani ar investi cea mai mare sumă de bani din bugetul anului 2024. Este tema pe care o discutăm în acest capitol.

Importanța sănătății nu poate fi pusă la îndoială, dacă analizăm răspunsurile femeilor la pachetul de întrebări privind sănătatea. Dintre toate femeile din eșantion, 60% au declarat că au apelat la servicii medicale în ultimul an, în timp ce 40% au declarat că nu au avut nevoie de astfel de servicii. Dintre cele care au mers la medic în ultimul an, 88% au avut nevoie de servicii de tratament, 61% au avut nevoie de servicii de prevenție și 42% au avut nevoie de servicii de urgență.

Folosirea serviciilor medicale în ultimul an este asociată pozitiv cu vârsta, fiind de 55% în rândul femeilor cu vârsta sub 30 de ani și ajungând la 65% în rândul femeilor cu vârsta de 65 de ani sau mai mult. Aceași afirmație ca mai sus este valabilă pentru folosirea serviciilor de tratament, ea fiind de 44% în rândul femeilor cu vârsta sub 30 de ani și ajungând la 64% în rândul femeilor cu vârsta peste 64 de ani.

Folosirea serviciilor de prevenție este peste media națională în rândul femeilor din București-Ilfov (56%) și sub media națională în rândul femeilor din Muntenia (23%). Folosirea

acestui tip de servicii se corelează cu venitul respondentei, fiind de 35% în rândul femeilor cu venituri lunare sub 3000 lei și ajungând la 77% în rândul femeilor cu venituri lunare mai mari de 6000 lei.

Din totalul femeilor adulte din România, 25% au folosit servicii de urgență în ultimul an. Folosirea acestui tip de servicii este semnificativ mai mare decât media națională în Moldova (34%) și semnificativ mai mică decât media națională în Muntenia (17%).

Puțin peste jumătate (56%) din femeile care au apelat la servicii de sănătate în ultimul an au folosit servicii de obstetrică-ginecologie. După cum este de așteptat, femeile de până în 44 de ani au mers în proporție mai mare la un medic ginecolog (78%) comparativ cu cele cu vârsta între 45 și 64 de ani (44%) sau cu cele de peste 65 de ani (25%).

Educația este o a doua variabilă asociată pozitiv cu vizitele la un medic de obstetrică-ginecologie: dacă doar 40% din femeile cu educație scăzută au făcut o astfel de vizită, procentul în rândul femeilor cu studii medii crește la 58%, iar în rândul celor cu studii superioare ajunge la 71%. O relație similară există și în raport cu venitul: femeile cu un venit mai mare au folosit în mai mare proporție servicii de obstetrică-ginecologie decât restul. Folosirea acestui tip de servicii este semnificativ peste media națională în București-Ilfov și semnificativ sub media națională în Muntenia.

Dat fiind că vârsta, educația și venitul sunt caracteristici între care există inter-conectivități puternice, am estimat și un model de regresie logistică, pentru a vedea care dintre acești factori are cea mai puternică asociere cu vizitele la medic. Am adăugat în model și o variabilă care indică mediul rezidențial (urban sau rural), deoarece femeile care locuiesc în mediul rural au mai multe dificultăți în a ajunge la medic, prin comparație cu cele din urban.

Fără a prezenta parametrii estimați, concluzia acestui model este că vârsta este principalul factor care diferențiază între femeile care apelează servicii de obstetrică ginecologică: proporția celor care merg la medic scade cu vârsta. Al doilea factor determinant este mediul rezidențial, în direcția așteptată: femeile din urban merg în proporție mai mare la un medic din această specialitate. De remarcat că educația și venitul, deși în relațiile individuale aveau efecte semnificative, își pierd importanța în modelul de regresie, ceea ce arată că vârsta este asociată și cu diferențe de educație și de venit dar și cu diferențe de comportament în ceea ce privește vizitele la medic.

Respondentele care au fost la medic în anul anterior au fost rugate să indice dacă au folosit servicii medicale din sectorul de stat, din sectorul privat sau din ambele sisteme. La nivelul întregului eșantion, 46% au folosit sistemul de stat, 40% au folosit ambele sisteme și 14% au folosit sistemul privat. Contextul este puțin mai nuanțat în ceea ce privește această întrebare: pe de-o parte, serviciile private nu sunt la fel de extinse precum cele de stat, nici din punct de vedere regional și nici din punct de vedere al specialităților pe care le acoperă. Pe de altă parte, chiar și acolo unde sunt disponibile, prețul acestora poate fi prohibitiv pentru anumite persoane.

Procentul respondentelor care au folosit exclusiv sistemul de stat crește cu vârsta, pe când procentul celor care au folosit, parțial sau exclusiv, sistemul privat scade cu vârsta. Principalul rezultat care trebuie reținut de aici este că femeile peste 65 de ani sunt în mare parte absente, din varii motive dar cel mai probabil din motive financiare și de disponibilitate, din cabinetele medicale private: doar 3% au folosit exclusiv serviciile din mediul privat, comparativ cu 72% care au folosit exclusiv serviciile din sistemul de stat. După cum este de așteptat, venitul joacă și el un rol important în decizia de a folosi sistemul de stat sau pe cel privat: proporția celor care au folosit

exclusiv sistemul privat este de 26% în cazul femeilor cu venit net lunar mai mare de 4500 de lei, comparativ cu doar 11% în cazul femeilor cu un venit net lunar mai mic de 3000 de lei.

Pentru a avea o imagine mai clară privind motivele pentru care respondentele nu au folosit servicii medicale în anul anterior, le-am rugat să ne indice chiar ele aceste motive. Principalul motiv, de departe, este că nu au avut nevoie să meargă la doctor (76%). Pentru 14% lipsa banilor a fost motivul care le-a împiedicat să meargă la doctor. Încă 4,4% au menționat lipsa timpului ca principală cauză, iar pentru 2,3% distanța până la medic a fost prea mare pentru a o putea parcurge. Lipsa banilor este menționată ca motiv în proporții semnificativ mai mari de femeile de peste 65 de ani (22%), de cele cu trei sau mai mulți copii (39%), de cele care votează cu PSD (20%), de cele cu educație scăzută (30%), de casnice (32%) sau pensionare (24%), de cele din Moldova (20%) și de cele din mediul rural (19%). Desigur, toate aceste asocieri sunt inter-conectate, definind împreună ceea ce uneori sociologii numesc „buzunare de sărăcie”.

Continuăm discuția din acest capitol cu două teme legate de sănătate și care au un rol important în special în sănătatea femeilor: contracepția și avortul. Acestea sunt, în același timp, teme care în ultimii ani au devenit din ce în ce mai mult instrumentate politic, fiind folosite în lupte politice fără a mai lua în calcul ce consecințe negative pot avea asupra femeilor.

Contracepție

Am folosit în chestionar o secțiune separată pentru a afla mai multe informații despre comportamentul contraceptiv al femeilor. Am întrebat, așadar, dacă în ultimii ani au folosit metode contraceptive și, dacă da, ce metode au folosit dintre cele cuprinse în această listă: pilula de a doua zi, pastile anti-

concepționale, prezervative, sterilet, legarea trompelor, implant contraceptiv, metoda retragerii sau metoda calendarului.

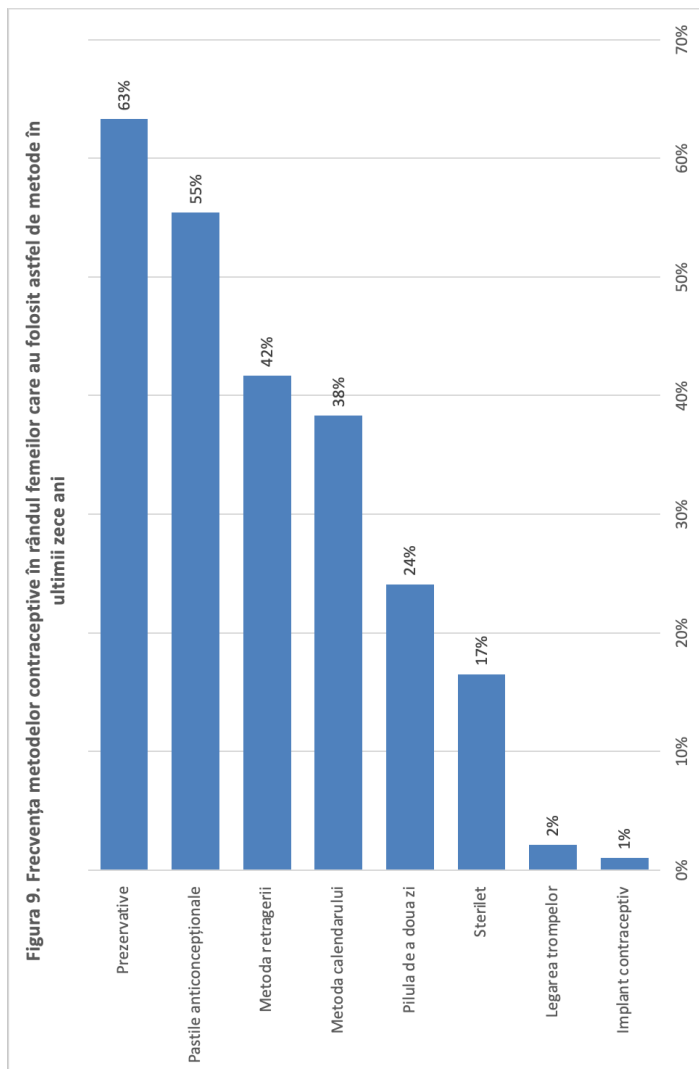
O notă importantă, înainte de a discuta rezultatele: este important de menționat și de reținut că metoda retragerii și cea a calendarului nu reprezintă metode contraceptive. Prin comparație cu toate celelalte metode, acestea două sunt supuse unor rate de eșec semnificativ mai mari. Cu toate acestea, în înțelegerea comună ele sunt adesea percepute ca metode contraceptive, acesta fiind și motivul pentru care am ales să le adăugăm listei.

Ținând cont că perioada de referință pentru întrebările privind comportamentul contraceptiv a fost cea a ultimilor zece ani, și considerând vârsta de 50 de ani ca vârstă medie pentru începutul menopauzei, în această secțiune analizele se referă doar la femeile care aveau până în 60 de ani la momentul aplicării chestionarului, cele care ar fi avut motive să folosească metode de contracepție în ultimii zece ani. Astfel, raportat la acest sub-grup din eșantion, 37% au raportat că au folosit metode contraceptive, în timp ce 62% au răspuns că nu au folosit, iar 1% au refuzat să ofere un răspuns.

După cum se poate observa în Figura 9, raportat la grupul femeilor care au folosit o metodă de contracepție în ultimii zece ani, metoda folosită cel mai des este cea prezervativului, menționată de 63% dintre femeile din acest grup. Pe al doilea loc se află pastilele anticoncepționale, menționate de 55% dintre femeile din grup.

Conform acestor date, cel puțin o parte dintre femei folosesc atât prezervative, cât și pastile anticoncepționale, ceea ce are sens dacă ne gândim la faptul că ambele metode au rate de eșec semnificative (conform datelor de la Planned Parenthood, rata de eșec a prezervativelor este de 13% în condiții de uz normal¹, în timp ce pastilele anticoncepționale

¹ <https://www.plannedparenthood.org/learn/birth-control/condom/how-effective-are-condoms>.

au o rată de eșec de aproximativ 7% în condiții de uz normal²). Merită, de asemenea, menționat că folosirea prezervativului are un beneficiu suplimentar, oferind și protecție față de bolile cu transmitere sexuală, nu doar evitarea unei sarcini nedorite.

Mai îngrijorător este faptul că aproximativ patru din zece respondente din grupul analizat aici au răspuns că folosesc metoda retragerii (42%) sau pe cea a calendarului (38%), ambele metode care au o rată mare de eșec și care nu sunt metode reale de contracepție.

Pilula de a doua zi, o soluție mai degrabă de urgență, a fost menționată de aproape un sfert dintre respondente. În fine, metodele mai invazive sunt folosite în măsură mult mai mică: doar 17% au menționat folosirea steriletului, iar legarea trompelor și implantul contraceptiv au fost menționate de doar 2%, respectiv 1% dintre respondente.

Raportat la diferențele observate între diverse categorii de respondente, se remarcă în special următoarele situații:

- Prin comparație cu media națională, prezervativele sunt folosite într-o măsură mai mare în Moldova (70%) și într-o măsură mai mică în Muntenia (50%).
- În rândul femeilor necăsătorite folosirea prezervativului este principala metodă de contracepție: 93% din femeile necăsătorite care folosesc mijloace de contracepție utilizează prezervativul.
- Pastilele anticoncepționale sunt folosite mult mai puțin în Moldova (41%) decât în restul țării.
- Prin comparație cu media națională, metoda retragerii este folosită într-o măsură mai mare în Moldova (58%) și într-o măsură mai mică în Muntenia (17%). Metoda este uzitată în special de femeile cu studii medii (42% din ele) sau cu studii superioare (45%), fiind mult mai puțin populară în rândul femeilor cu studii primare (29%).

² <https://www.plannedparenthood.org/learn/birth-control/birth-control-pill/how-effective-is-the-birth-control-pill>.

- Prin comparație cu media națională, metoda calendarului este folosită într-o măsură mai mare în Moldova (64%) și într-o măsură mai mică în Muntenia (15%). Gradul de folosire al acestei metode se corelează cu nivelul de educație formală al respondentei, fiind de 26% în rândul respondenților cu studii primare, 38% în rândul respondenților cu studii medii și 43% în rândul respondenților cu studii superioare.
- Pilula de a doua zi este folosită mult mai puțin în Moldova (10%) decât în restul țării. Ea este utilizată în special de femeile din localități urbane cu mai puțin de 50 de mii de locuitori și de femeile din București (45% respectiv 32%).
- Steriletul este folosit ca mijloc de contracepție în special de femeile de 45–64 ani, fiind semnificativ mai puțin în popular în rândul femeilor din alte categorii de vârstă. Este important de menționat aici că în ultimii ani au fost documentate numeroase cazuri de refuz al medicilor de a pune sterilet femeilor fără copii, aflate la vârstă fertilă³. Astfel, 31% din femeile de 45–64 ani ce folosesc un mijloc de contracepție folosesc steriletul. Folosirea steriletului se corelează cu nivelul veniturilor respondentei, ajungând la 40% în rândul femeilor cu venituri lunare mai mari de 6 mii de lei (ce folosesc mijloace de contracepție).

Aproape 60% dintre femeile care au folosit metode contraceptive în ultimii zece ani au apelat la personal medical pentru folosirea mijloacelor de contracepție. Trebuie menționat, în acest context, că anumite metode de pe listă pot fi folosite și fără recomandarea sau sfatul doctorilor (prezervativul, metoda retragerii, metoda calendarului), în timp ce pentru alte metode

³ Vezi spre exemplu <https://www.presshub.ro/refuzul-steriletului-de-ce-nu-mai-vor-ginecologii-sa-l-monteze-femeilor-fara-copii-286489/>

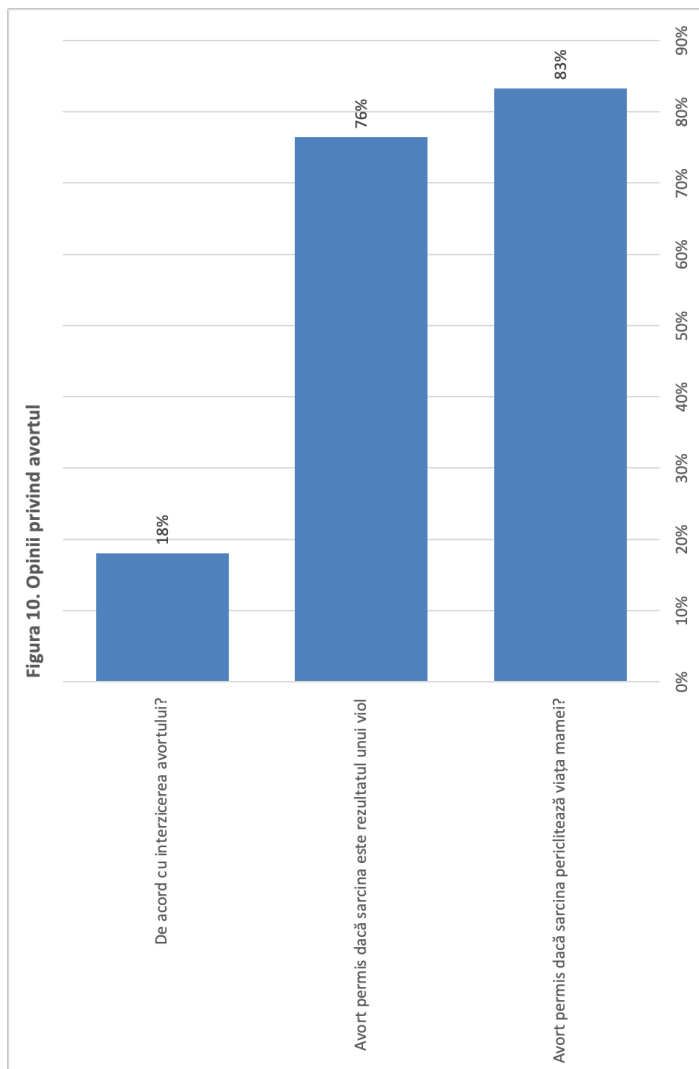
este necesară o vizită la medic (pastila anticoncepțională, steriletul, implantul contraceptiv sau legarea trompelor).

Cvasitotalitatea celor care au apelat la personal medical pentru metode contraceptive (91%) raportează că au primit ajutorul personalului medical. Aceștia li se alătură 6,3% care au avut experiențe de ambele feluri, și încă 2,7% care raportează că personalul medical a refuzat să le ajute. Datele sugerează că refuzul de a ajuta o pacientă în astfel de situații este ușor mai mare în Moldova, unde 19% au avut experiențe mixte și 8% au fost refuzate complet. Doar 10% din respondente au menționat că au avut dificultăți financiare, care le-au împiedicat să obțină sau să folosească metode de contracepție.

Avort

Ultima secțiune din acest capitol analizează opiniile respondentelor pe această temă. Reamintim că sondajul a fost realizat față în față și că am folosit, pentru a reduce gradul de disconfort al respondentelor atunci când răspundeau unor întrebări mai sensibile, doar operatori de interviu de sex feminin.

O primă întrebare s-a referit la opiniile cu privire la interzicerea avortului în România. Rezultatele ne arată că 77% dintre femei nu sunt de acord cu interzicerea avortului, în timp ce 18% sunt în favoarea acestei decizii, cu restul de 5% fiind indeciși. Printre femeile care sunt în mai mare măsură decât media (18%) de acord cu interzicerea avortului se află: femeile în vârstă de 65 de ani și peste (26%), femeile cu trei sau mai mulți copii (23,5%), femeile cu educație scăzută (27%), femeile protestante sau neo-protestante (26%). Printre cele care sunt de acord în mai mică măsură se află femeile care ar vota cu USR la alegeri (11,5%), femeile cu educație superioară (10%) și cele din orașele de mărime medie (10%).

Cele 18% dintre respondente care au indicat că sunt de acord cu interzicerea avorturilor au fost rugate să menționeze dacă ar fi totuși de acord ca avortul să fie permis în două situații extreme: dacă sarcina pune în pericol viața mamei și dacă femeia a rămas însărcinată în urma unui viol. Trebuie menționat aici că discutăm doar despre 18% din întregul eșantion, despre răspunsurile a doar 233 femei care sunt de acord cu interzicerea avortului.

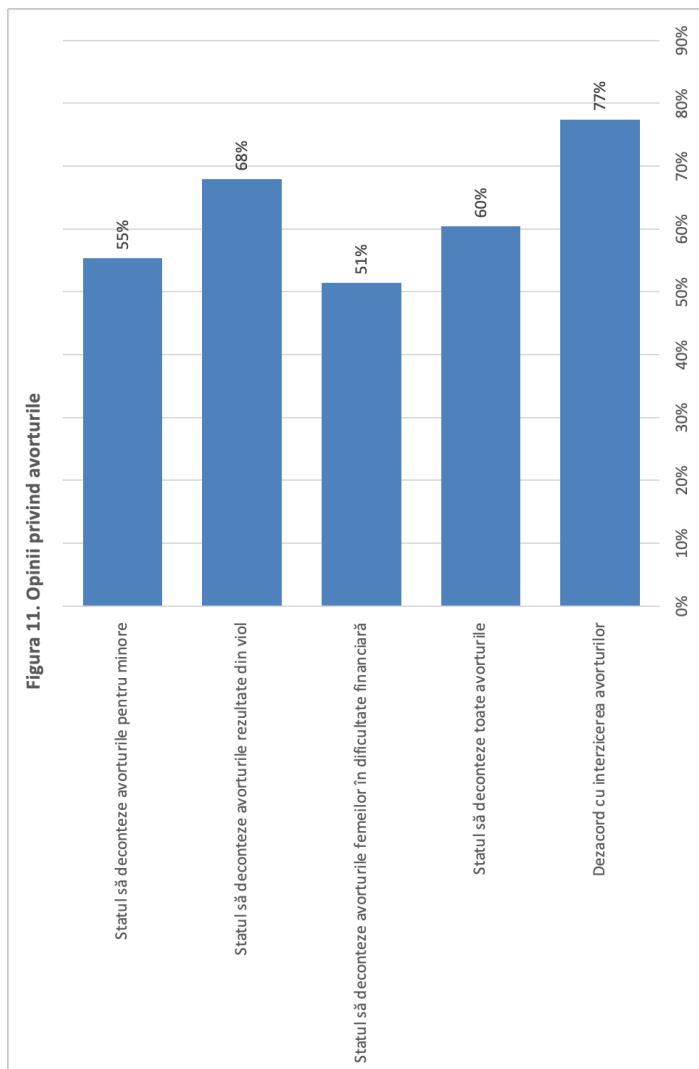
Dacă sarcina pune în pericol viața mamei, atunci 83% dintre cele care altfel ar fi de acord cu interzicerea avortului consideră că avortul ar trebui să fie permis. Un procent apropiat, 76%, consideră și că avortul ar trebui să fie permis dacă a rezultat în urma unui viol.

Trebuie menționat aici că din perspectiva drepturilor și libertăților individuale o femeie ar trebui să poată decide cu privire la sarcina sa singură, fără presiuni din exterior și indiferent de situația în care se află. Astfel, încercarea de a duce discuția în direcția cazurilor în care un avort ar fi „acceptabil” sau a celor în care ar fi „inacceptabil” este, de fapt, o abdicare de la protejarea unuia dintre drepturile fundamentale ale femeilor⁴.

Cele 77% dintre respondente care au indicat că nu sunt de acord cu interzicerea avorturilor au fost rugate să răspundă unui set suplimentar de itemi, pentru a evalua în ce măsură consideră că avorturile ar trebui să fie plătite de către stat (Figura 11).

Datele arată că într-un singur caz există o majoritate confortabilă (68%) care consideră că avortul ar trebui să fie plătit de către stat: atunci când avortul este rezultatul unui viol. Procentul scade la 60% în cazul decontării tuturor avorturilor, la 55% atunci când este vorba despre o minoră, și la doar 51%

⁴ A se vedea discursul Nataliei Kanem din martie 2022, „Bodily Autonomy – A Fundamental Right” (<https://www.unfpa.org/press/bodily-autonomy-fundamental-right>).

atunci când ne referim la decontarea avorturilor pentru femeile aflate în dificultăți financiare și care doresc să facă un avort. Pentru fiecare dintre aceste întrebări aproximativ 5%-7% din respondente nu au un răspuns clar definit.

Pornind de la toate aceste date despre avort, principala concluzie a secțiunii este că femeile din România se opun într-o proporție semnificativă (77%) ideii de a interzice avortul în România.

Tema avorturilor este un element cheie al războaielor identitare din SUA (cele două tabere denumindu-se „pro-viață” și „pro-alegere”) și, după cum am văzut deja în ultimii ani, există o presiune semnificativă din partea unor grupuri religioase din SUA de a extinde conflictele identitare legate de avort sau familie în mai multe țări din Centrul și Estul Europei, printre care și România. De la referendumul pentru redefinirea familiei în Constituție, la discursurile din spațiul public sau la cele de la tribuna Parlamentului, discursurile conservatoare revin mereu asupra acestor teme care s-au demonstrat a fi foarte polarizante în alte culturi.

Astfel de presiuni nu vor înceta – deja avem o nouă încercare de a organiza un referendum care să îl înlocuiască pe cel eșuat, din 2018. Este clar, în acest context, că vor exista multiple încercări de a schimba opiniile românelor cu privire la avort.

SIGURANȚĂ

Am inclus în chestionar un pachet de cinci întrebări prin care am dorit să evaluăm ce cred respondentele despre situații în care siguranța le poate fi pusă în pericol.

Prima întrebare a vizat acordul sau dezacordul cu afirmația că „poliția protejează victimele violenței de agresori.” Respondentele sunt de acord în proporție de 63% cu această afirmație, poliștii fiind cei care intervin în cazurile de violență domestică în situațiile de criză și care, pe baza unui chestionar de evaluare a riscului, pot emite pe loc un ordin de protecție provizoriu și pot evacua agresorul din domiciliu.

În același timp, faptul că aproape 1 din 3 femei din România nu crede că poliția protejează victimele violenței de agresori este un semnal de alarmă, această lipsă de încredere în rândul a 33% dintre femeile din România în instituția poliției contribuie la neraportarea infracțiunilor din sfera violenței împotriva femeilor. Rezultat este confirmat de date din Barometrul Violenței de Gen 2022, care arătau că 89% dintre femei explică decizia femeilor agresate de a nu raporta acest lucru prin simplul fapt că nu au încredere că autoritățile le vor proteja.

Diferențele în opinii asociate cu caracteristici socio-demografice sunt minore în acest caz. Prin comparație cu media

(63%) tind să fie în mai mare măsură de acord cu această afirmație femeile cu trei sau mai mulți copii (74%), femeile cu educație scăzută (71%), femeile casnice (75%), cele de religie protestantă sau neo-protestantă (80%), precum și cele din București (70%).

Două treimi dintre respondente (67%) sunt de acord cu afirmația „dacă sunt agresată, știu ce drepturi am și unde să cer ajutor”. Datele sunt congruente cu cele din Barometrul Violenței de Gen 2022, unde 67% dintre respondenți spun că femeile victime ale violenței partenerului trebuie să apeleze în primul rând la Poliție. Proporția celor care sunt de acord cu afirmația este similară pentru mai toate categoriile socio-demografice, cu scoruri ușor mai mari pentru femeile care lucrează în sectorul public (77%, probabil și pentru că știu mai bine decât restul femeilor sistemul instituțional construit pentru astfel de situații), pentru cele care locuiesc în București (78%) și pentru cele cu educație superioară (74%).

În același timp, 63% dintre respondente sunt de acord și cu afirmația că „Biserica este o resursă de sprijin și sfaturi în cazurile de violență în familie”. În acest caz există variații mai mari între categoriile socio-demografice. Astfel, acordul cu această afirmație crește cu vârsta, femeile de peste 65 de ani fiind de acord cu afirmația în procent de 71%, comparativ cu doar 58% din femeile sub 30 de ani. Relația cu nivelul de educație este inversă: doar 53% dintre femeile cu studii superioare consideră afirmația ca fiind corectă, comparativ cu 77% dintre femeile cu educație scăzută. Celelalte diferențe observate sunt mai degrabă minore.

Puține peste jumătate dintre respondente (55%) sunt de acord cu afirmația „dacă o femeie vrea să plece dintr-o relație abuzivă, există adăposturi unde poate merge.” Doar două categorii sunt semnificativ diferite: femeile cu venituri mai mari (64%) și cele care locuiesc în București (75%). Trebuie menționat aici că existența unor adăposturi în care femeile să

se poate refugia atunci când sunt victime ale violenței partenerului este doar o condiție necesară dar nu și suficientă pentru ca victima chiar să acționeze și să plece din relația abuzivă. Datele Barometrului Violenței de Gen 2022 ne arată că pot exista multe alte motive pentru care o femeie să nu apeleze la autorități și să rămână într-o relație abuzivă: teama pentru viața lor și/sau a copiilor, rușinea, necunoașterea legii, speranța că partenerul se va schimba, teama că nu se vor descurca singure sau chiar și teama că vor fi considerate vinovate sau că au provocat cumva acțiunea violentă.

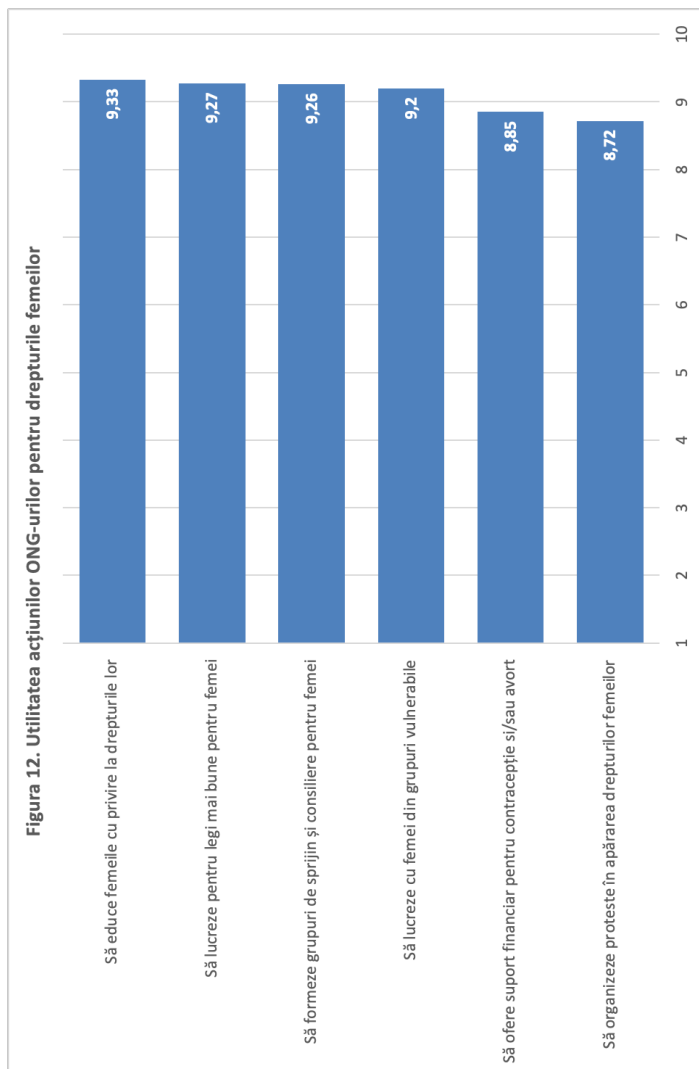
Ultima întrebare din această secțiune se referă la acordul cu afirmația „cunosc cel puțin o femeie care a avut relații sexuale fără voia ei”. Nu mai puțin de 35% dintre respondente au indicat că știu cel puțin un astfel de caz, 39% au spus că nu știu astfel de cazuri, iar 26% nu au știut sau nu au vrut să ofere un răspuns. Raportat la cele care au fost de acord cu afirmația acest lucru înseamnă o incidență mare a cazurilor de acest tip, mai ales dacă ținem seamă de faptul că nu este tipul de experiență despre care femeile să ofere informații oricui și oricând. Nici în acest caz diferențele dintre categoriile socio-demografice nu sunt nici foarte multe și nici foarte mari: procentul este ușor mai mic în rândul femeilor cu studii superioare (28%), în rândul angajatelor din sectorul public (27%), în rândul femeilor din Moldova (17%) și în rândul femeilor care locuiesc în orașe mari (27%). Procente mai mari au fost raportate de respondentele din Transilvania (43%), de cele din orașe mici (47%) și de femeile de religie catolică (50%).

ONG-URI

Chestionarul aplicat a inclus o secțiune prin care am măsurat modul în care respondentele înțeleg care ar fi rolul organizațiilor non-guvernamentale (ONG-urilor) pentru drepturile femeilor. Am folosit pentru acest lucru o listă de șase acțiuni care ar putea fi realizate de astfel de ONG-uri și am rugat respondentele să le evalueze din punct de vedere al utilității pe o scală de 10 puncte, de la „deloc util” la „foarte util”. Lista a inclus următoarele tipuri de activități:

- Educarea femeilor cu privire la drepturile pe care acestea le au
- Elaborarea unor legi mai bune pentru femei
- Formarea de grupuri de sprijin și consiliere pentru femei
- Lucrul cu femei din grupuri vulnerabile (sărace, de etnie romă etc.)
- Oferirea de sprijin financiar pentru contracepție sau pentru întreruperi de sarcină
- Organizarea de proteste pentru apărarea drepturilor femeilor.

Scorurile medii obținute de fiecare dintre cele șase activități sunt prezentate în Figura 12. După cum se poate vedea, nu există o diferențiere foarte mare între utilitatea acordată de respondente acestor tipuri de activități: pentru primele patru

dintre ele diferențele dintre scorurile medii sunt infime, toate având un scor mediu între 9,2 și 9,3.

Doar două dintre activități au un scor mediu al utilității ceva mai scăzut: finanțarea contracepției și a avortului are un scor mediu de 8,85, ceea ce nu este surprinzător dacă ținem seamă de discuția anterioară din secțiunea dedicată avortului. Pe ultimul loc, din punct de vedere al utilității, se află „organizarea de proteste în apărarea drepturilor femeilor”, cu un scor mediu de 8,72.

Două observații sunt importante în acest context. Prima: este clar, din datele prezentate, că la nivelul întregii populații de femei este destul de dificil de găsit un consens cu privire la acțiunile importante și la cele mai puțin importante. Când toate sunt importante, de fapt nici una nu este cu adevărat importantă. A doua: este interesant că utilitatea cea mai mică este asociată cu unul dintre cele mai eficiente instrumente pe care ONG-urile le au la dispoziție pentru a atrage atenția politicianilor și a societății, în general, asupra problemelor cu care se confruntă femeile – organizarea de proteste în apărarea drepturilor femeilor.

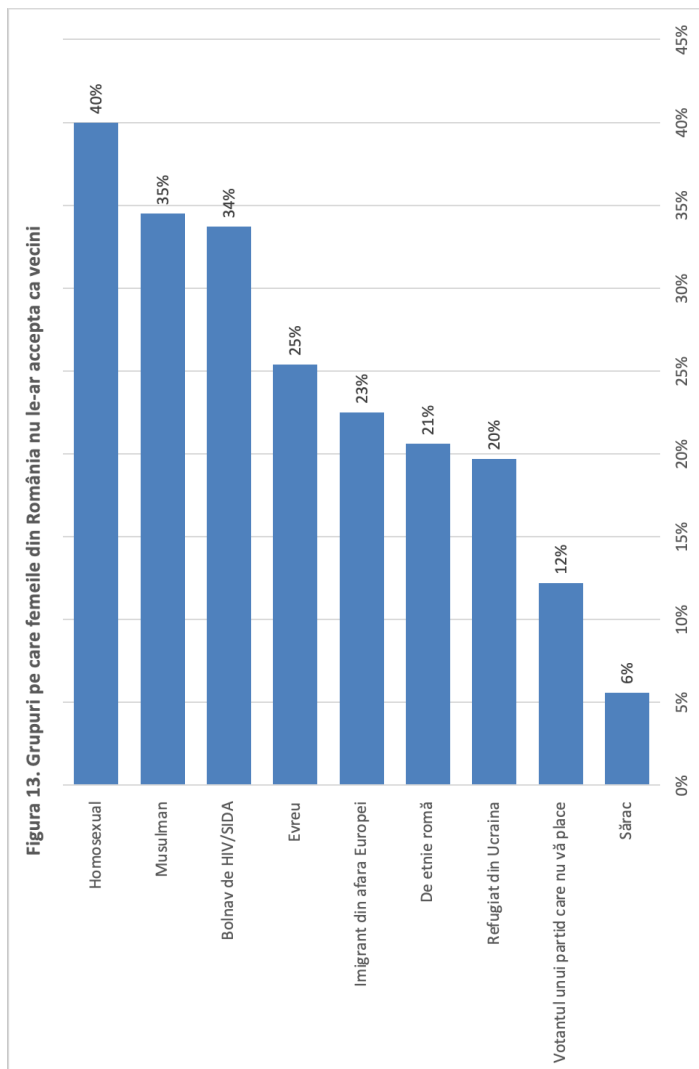
DISTANȚA SOCIALĂ

Printre întrebările incluse în chestionar s-a aflat și o scală a distanței sociale, care evaluează în ce măsură respondentele se raportează la diverse categorii de populație mai mult sau mai puțin diferite de cele din care fac parte respondentele.

Am inclus în această scală patru tipuri de posibili vecini: vecini care aparțin unor grupuri etnice diferite (de etnie romă, musulmani, evrei), diverse categorii de imigranți (refugiat din Ucraina sau imigrant din afara Europei), persoane care sunt de obicei asociate cu preferințe sexuale diferite de cele ale majorității (homosexuali, persoane bolnave de HIV/SIDA) și persoane care aparțin unor alte categorii sociale (săraci și votanții unor partide cu care respondentele nu sunt de acord).

Figura 13 prezintă pentru fiecare dintre aceste nouă grupuri procentul femeilor care nu și le-ar dori ca vecini, indicator clasic de respingere sau de menținere a distanței sociale.

După cum se poate vedea, grupul față de care respondențele mențin cea mai mare distanță socială este cel al homosexualilor: 40% din femeile care au participat la studiul nostru nu și-ar dori să aibă homosexuali ca vecini. Bolnavii de HIV/SIDA înregistrează un grad similar de respingere: 34% dintre respondente nu și-ar dori astfel de vecini. A treia poziție în

clasamentul celor mai respinși vecini este ocupată de musulmani, care sunt respinși de 35% dintre respondente.

Un nivel mai scăzut de respingere – între 20% și 25% din respondente resping aceste grupuri – se înregistrează pentru alte patru grupuri: evrei (respinși de 25%), imigranți din afara României (23%), romi (21%) și refugiați din Ucraina (20%). În cele din urmă, grupurile cel mai puțin respinse sunt cele definite mai degrabă social: săracii și votanții unui partid care nu este agreat de respondentă.

Ar trebui menționat că datele nu sunt neapărat surprinzătoare în context românesc. Multiple studii anterioare au arătat o imagine similară, cele mai respinse grupuri fiind în mod constant cele ale homosexualilor, ale bolnavilor de HIV/SIDA, precum și ale musulmanilor, evreilor și romilor. Desigur, fără analize calitative bazate pe interviuri în profunzime este dificil de explicat în detaliu de ce anumite grupuri sunt respinse în mai mare măsură decât altele.

O posibilă interpretare ar fi că la nivelul populației există un nivel latent de respingere a diferenței, în multiplele sale forme, de aproximativ 20%. Practic, grupurile care sunt respinse de aproximativ 20% din populație nu sunt neapărat respinse pentru că sunt un anumit grup ci mai degrabă pentru că au calitatea de a fi diferite și unii dintre respondenți nu se simt bine alături de oameni diferiți. Cu cât procentul celor care resping un grup este mai mare de 20%, cu atât motivul respingerii începe să aibă mai mult de a face cu caracteristicile acelu grup dincolo de simpla sa alteritate. Din această perspectivă, este clar că respingerea homosexualilor și a bolnavilor de HIV/SIDA este legată de diferența în ceea ce privește preferințele sexuale, un „păcat” într-o societate mai tradițională, precum este a noastră.

Surprinzătoare este, în acest context, respingerea evreilor de un sfert din respondente. Aceasta cu atât mai mult cu cât numărul evreilor care mai trăiesc în România este infim

(câteva mii conform ultimului recensământ), ceea ce înseamnă că opiniile pe care oamenii le au despre evrei nu au la bază experiențe directe ci mai degrabă experiențe mediate prin intermediul altora, al mass mediei, al culturii în mod general.

Dat fiind numărul mare de indicatori, am estimat și o analiză factorială, pentru a vedea dacă cele nouă categorii de vecini se situează pe o singură dimensiune sau pe mai multe dimensiuni. Fără a intra în detaliile tehnice ale analizei factoriale, din cele nouă categorii de vecini se remarcă două – săracii și votanții unui partid care nu e preferat de respondentă – care nu se potrivesc pe aceeași dimensiune cu celelalte categorii. Aceste două categorii sunt, de fapt, și cele cu cea mai mică rată de respingere, 6% în cazul săracilor și 12% în cazul votanților unui partid care nu place respondentei.

Dacă eliminăm aceste două categorii și refacem analiza factorială, obținem o soluție care extrage un singur factor, ceea ce sugerează că există o singură dimensiune latentă care generează reacțiile respondentelor față de diverse categorii de posibili vecini. Această dimensiune explică o parte importantă din variația observată în răspunsuri (56%).

În ceea ce privește diferențele dintre categoriile de respondente cu privire la distanța socială, se remarcă o serie de trăsături comune:

- Pentru majoritatea grupurilor incluse în analiză există o relație pozitivă între vârstă și respingere: procentele maxime de respingere se înregistrează în rândul femeilor de peste 65 de ani.
- Interpretarea optimistă a relației de mai sus ar fi că generațiile mai tinere sunt mai puțin predispuse către discriminarea unor grupuri diferite pe bază de etnie, preferințe sexuale sau statut de imigrant / refugiat.
- Nivelul de educație al respondentelor are un puternic efect, reducând semnificativ procentul celor care resping alte grupuri. În rândul respondentelor cu educație superioară

procentul maxim al celor care resping un anumit grup este de 21% în cazul musulmanilor și de 20% în cazul homosexualilor.

- Venitul are un efect similar cu cel al educației. În rândul respondentelor cu venit mare procentul maxim al celor care resping un anumit grup este de 18%, atât pentru homosexuali, cât și pentru musulmani.
- La nivel regional respondentele din Muntenia resping într-o proporție mai mare decât restul aproape toate categoriile incluse în analiză, de la 51% în cazul homosexualilor până la 10% în cazul săracilor.
- Bucureștiul și orașele mari, universitare, fiind mai cosmopolite resping grupurile diferite în mai mică măsură dar procentul celor care resping grupurile diferite crește pe măsură ce mărimea localității scade.

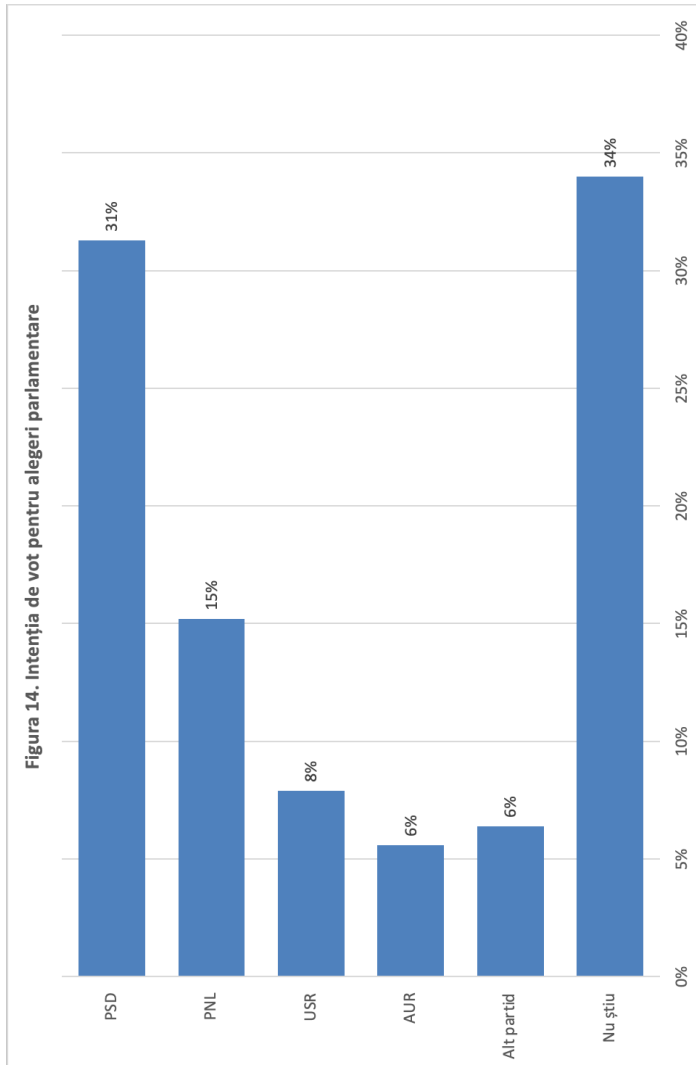
POLITICA

Ultima secțiune a chestionarului a inclus întrebări despre politică, în special despre modul în care respondentele percep și înțeleg care ar trebui să fie rolul femeilor în politică.

Prima întrebare este cea clasică, despre intenția de vot a respondentelor în ipotetice alegeri parlamentare ce ar urma să aibă loc „duminica viitoare”. Răspunsurile la această întrebare sunt prezentate în Figura 14.

Trebuie spus, încă de la început, că scopul acestei întrebări este mai degrabă de a estima preferințele politice ale respondentelor decât de a estima cum ar arăta rezultatul alegerilor dacă acestea ar avea loc acum. În condițiile în care alegerile parlamentare erau la mai mult de nouă luni distanță de momentul culegerii datelor și ținând cont de faptul că nu știm dacă parlamentarele vor fi organizate separat sau împreună cu alegerile prezidențiale, a pune accentul pe vot în acest moment ar fi o greșeală.

Teoretic, dacă includem în analiză informații legate de interesul pentru politică, de istoricul de vot sau despre cât de sigure sunt votantele că vor merge la vot, se pot face o serie de ponderări care să estimeze votul cu o acuratețe mai mare, dar ar fi un exercițiu inutil câtă vreme lista partidelor care vor participa la alegerile din toamna lui 2024 va fi diferită de cea

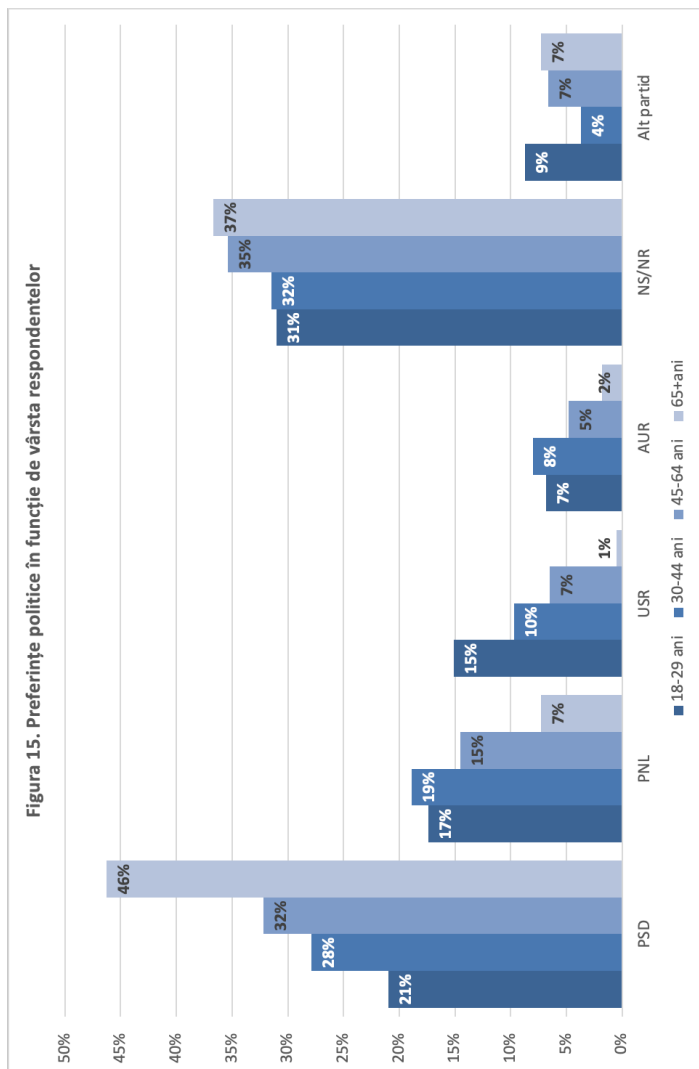

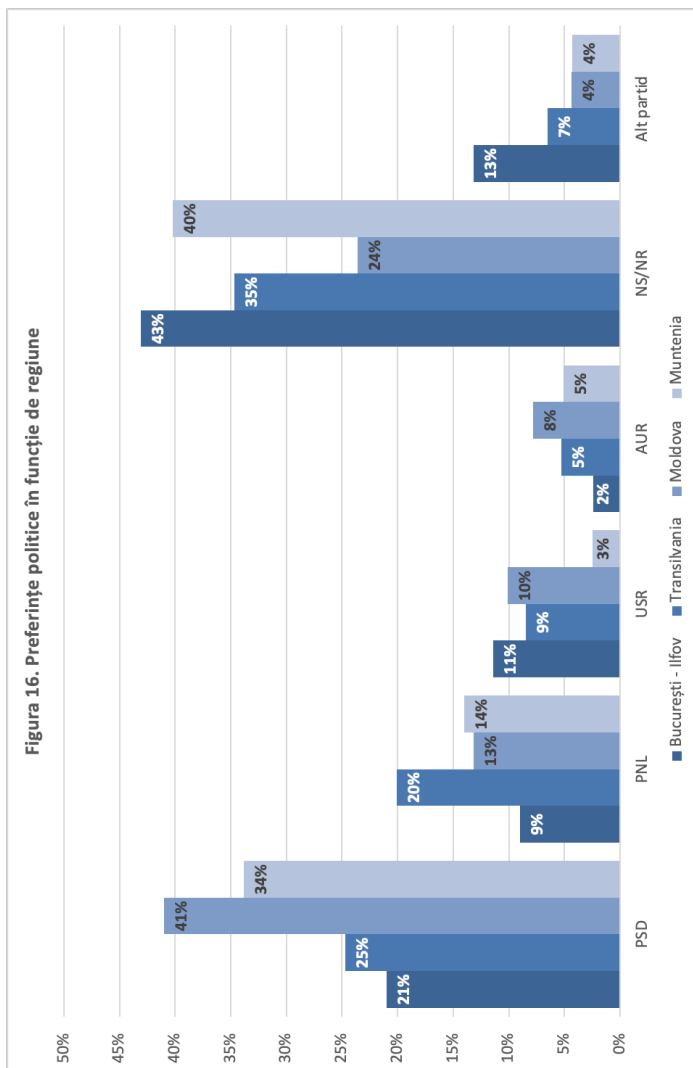
care a fost folosită în această cercetare (știm, de exemplu, că USR va participa în alegeri alături de PMP și Forța Dreptei, în Alianța Dreapta Unită, desigur, dacă alianța va supraviețui până atunci).

Ținând cont de cele de mai sus, datele din Figura 14 arată, în primul rând, că o treime din femeile din România nu au la acest moment o opțiune de vot stabilită clar: 34% au răspuns că nu știu sau nu vor să ofere un răspuns la această întrebare. În ceea ce privește preferințele politice, 31% dintre respondente sunt posibile votante PSD, 15% sunt posibile votante PNL, 8% sunt posibile votante USR și 6% sunt posibile votante AUR. Restul partidelor menționate au însumat doar 6% din eșantion.

Comparativ cu alte sondaje de opinie publicate în perioada noiembrie 2023 – ianuarie 2024, rezultatele de aici par să supraestimeze un pic sprijinul pentru PSD și să subestimeze sprijinul pentru celelalte partide. Pe de altă parte, datele de aici sunt culese doar cu respondenți femei, iar chestionarul a fost aplicat față în față și nu telefonic, ceea ce face dificilă comparația cu rezultatele acelor studii.

Preferințele politice sunt direct influențate de o serie de caracteristici socio-demografice, dintre care vârsta pare să aibă un rol esențial (vezi Figura 15). Efectul vârstei este cel mai clar în cazul preferinței pentru PSD: dacă doar 21% dintre femeile sub 30 de ani sunt apropiate de PSD, procentul crește la 28% pentru femeile între 30–44 ani, la 32% pentru femeile între 45–64 de ani și la 46% pentru femeile de 65 de ani și peste. În cazul preferinței pentru PNL, cele mai mari scoruri sunt înregistrate pentru femeile de până în 45 de ani, PNL pierzând din atractivitate în rândul femeilor care au depășit această vârstă. Preferința pentru USR este puternic legată negativ de vârstă: cu cât o femeie este mai în vârstă, cu atât ea este mai puțin atrasă de acest partid, procentul preferinței pentru USR ajungând la doar 1% în cazul femeilor de peste 65 de ani.

Merită, de asemenea, remarcat că procentul celor care nu știu încă ce partid vor susține în cursa pentru Parlament este ușor mai mare în rândul femeilor peste 45 de ani (35%-37%) comparativ cu cel înregistrat în rândul femeilor mai tinere (31%-32%).

O a doua variabilă asociată puternic cu preferința pentru un partid politic este regiunea de rezidență (vezi Figura 16). După cum se poate vedea, preferința pentru PSD este semnificativ mai redusă în București (21%) și în Transilvania (25%), este la nivel mediu în Muntenia (34%) și este mai crescută în rândul femeilor din Moldova (41%). În cazul PNL, diferențele cele mai mari se observă între femeile din București (9%) și cele din Transilvania (20%), sprijinul pentru acest partid fiind la nivel mediu (13%-14%) în Moldova și Muntenia.

În cazul USR se remarcă sprijinul foarte redus pe care acest partid îl obține în rândul femeilor din Muntenia (doar 3%). În cazul AUR se observă un sprijin redus în rândul femeilor din București (2%) și ceva mai crescut în rândul femeilor din Moldova (8%). Trebuie menționat aici, însă, că este posibil ca sprijinul pentru AUR să fie sub-declarat, dat fiind că acest partid este des prezentat în public drept un partid extremist.

Votantele din București sunt semnificativ diferite de cele din restul țării. Doar 43% dintre ele au exprimat o preferință pentru unul din primele patru partide, în timp ce 43% au refuzat să răspundă, iar 13% au indicat un partid mic. Un procent mare de nehotărâte se observă și în Muntenia (40%). Rezultatele alegerilor vor depinde în mare parte și de cine anume va reuși să mobilizeze la vot mai bine aceste categorii care sunt încă nehotărâte cu privire la partidul pe care îl vor vota.

Respondentele care au indicat preferința pentru un partid politic la întrebarea anterioară (66,3%) au fost rugate să ne spună și dacă ar prefera ca partidul lor să aibă mai multe femei sau mai mulți bărbați pe listă, precum și dacă ar fi atrase să

voteze pentru un partid care are mai mulți bărbați sau mai multe femei pe listă.

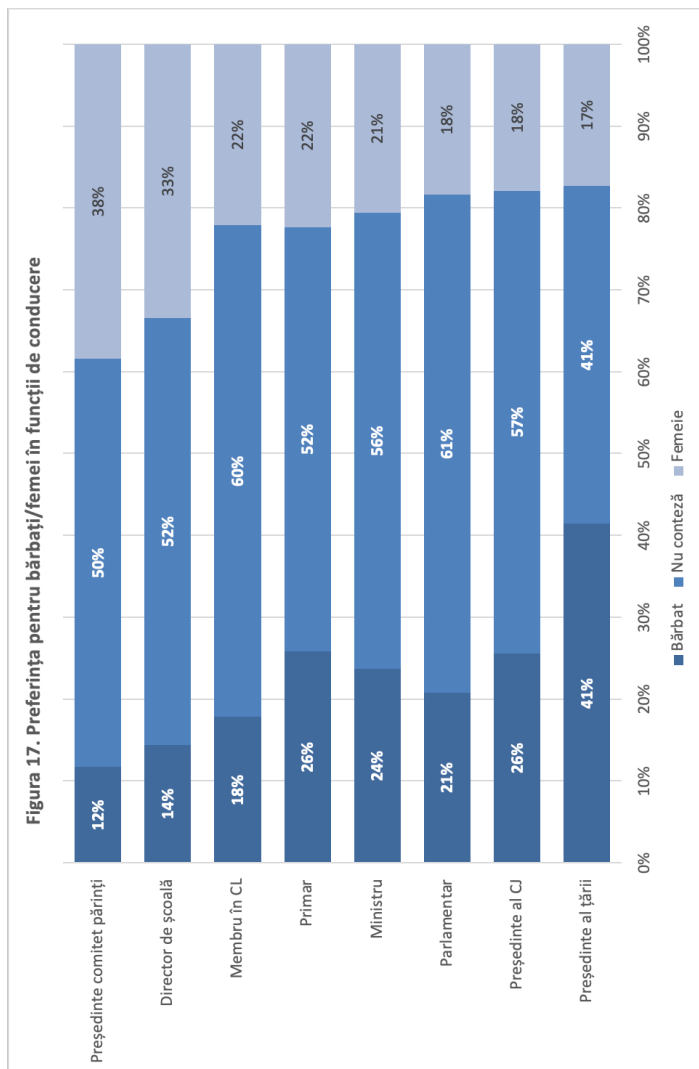
Răspunsurile la cele două întrebări sunt apropiate: 31% dintre respondente au spus că ar prefera ca partidul lor să aibă mai multe femei pe listă și că ar fi atrase mai mult de un partid cu mai multe femei pe listă. Aproximativ jumătate (52%-54%) au declarat că pentru ele nu contează acest lucru. În fine, cam o șesime din respondente (14%-17%) au declarat că ar prefera ca partidul lor să aibă mai mulți bărbați pe listă și că ar fi atrase mai mult să voteze un astfel de partid.

Diferențele asociate cu diverse caracteristici socio-demografice sunt minore. Dintre acestea, se remarcă, însă, grupul femeilor cu studii superioare: nici una dintre femeile din acest grup nu ar prefera ca partidul lor să aibă mai mulți bărbați pe listă: fie acest aspect este irelevant pentru ele (51%), fie ar prefera ca pe listă să fie mai multe femei (49%). În mod similar, femeile cu venituri mari preferă în proporție semnificativ mai mare (47%) ca pe listă să fie mai multe femei. În fine, în cazul respondentelor care locuiesc în București sau în orașele mari din țară se observă procente mai mici decât media care ar prefera mai mulți bărbați pe liste sau care ar fi atrase pe partidele care au mai mulți bărbați pe liste.

Un pachet distinct de întrebări a măsurat preferința respondentelor pentru bărbați sau femei în funcții de conducere (vezi Figura 17).

Funcțiile despre care am întrebat au variat de la funcții informale, precum cea de președinte al comitetului de părinți, la funcții de importanță redusă (director, membru al Consiliului Local) și până la funcții cu importanță din ce în ce mai mare: primar, ministru, parlamentar, președinte al Consiliului Județean, președinte al României.

O analiză factorială pe cele opt întrebări din acest pachet a arătat că respondentele se raportează la două dimensiuni distincte în raport cu aceste întrebări. O primă dimensiune,

cea mai importantă, este cea a funcțiilor politice, de la președinte și până la primar. A doua dimensiune se raportează mai degrabă la funcții reduse ca importanță, în această categorie intrând președinte al comitetului de părinți, director de școală sau membru în consiliul local.

Datele din Figura 17 arată că există o deschidere ceva mai mare către ocuparea funcțiilor din această a doua categorie de către femei, comparativ cu funcțiile din prima categorie. Aceste trei funcții sunt singurele pentru care preferința pentru femei este mai mare decât preferința pentru bărbați.

În cazul funcțiilor politice, procentul celor care ar prefera femei în astfel de funcții variază în jurul valorii de 20% (între 17% și 22%) dar trebuie observat că pentru fiecare dintre aceste funcții procentul celor care ar prefera ca ele să fie ocupate de bărbați este mai mare. Diferența în favoarea bărbaților este minoră (3%-4%) pentru primar, ministru sau parlamentar (funcții pe care și femeile au reușit să le ocupe) dar ea crește la 8% pentru funcția de președinte al Consiliului Județean și la 24% pentru funcția de președinte al României. În mandatul 2020–2024, spre exemplu, din toate județele țării doar două, Botoșani și Sibiu, au avut o femeie la conducerea Consiliului Județean: Doina Elena Federovici (PSD, Botoșani) și Daniela Cîmpean (PNL, Sibiu). În ceea ce privește funcția de președinte al României, aceasta a fost din 1990 și până în prezent ocupată doar de bărbați și situația este probabil să continue și pentru mandatul 2024–2029.

Diferențele între categoriile socio-demografice sunt minore și nu arată o imagine foarte coerentă a unor asocieri puternice. Am ales pentru exemplificare opiniile cu privire la ocuparea celei mai importante funcții din stat, cea de președinte, singura, de altfel, care nu a fost ocupată până în prezent de o femeie. La nivelul întregului eșantion, doar 17% ar prefera o femeie, în timp ce 41% ar prefera un bărbat iar pentru restul de 41% această distincție nu ar conta.

Singurele grupuri care ar prefera mai degrabă o femeie decât un bărbat pentru poziția de președinte al României sunt femeile cu venituri mari (24% ar prefera o femeie, 17% ar prefera un bărbat) și femeile din București (31% ar prefera o femeie, 22% ar prefera un bărbat). La polul opus, diferențele cele mai mari în favoarea unui bărbat sunt înregistrate pentru votantele PSD (55% ar prefera un bărbat, 14% ar prefera o femeie), femeile din Moldova (54% versus 16%), femeile din Muntenia (50% versus 12%) și femeile din mediul rural (47% versus 15%).

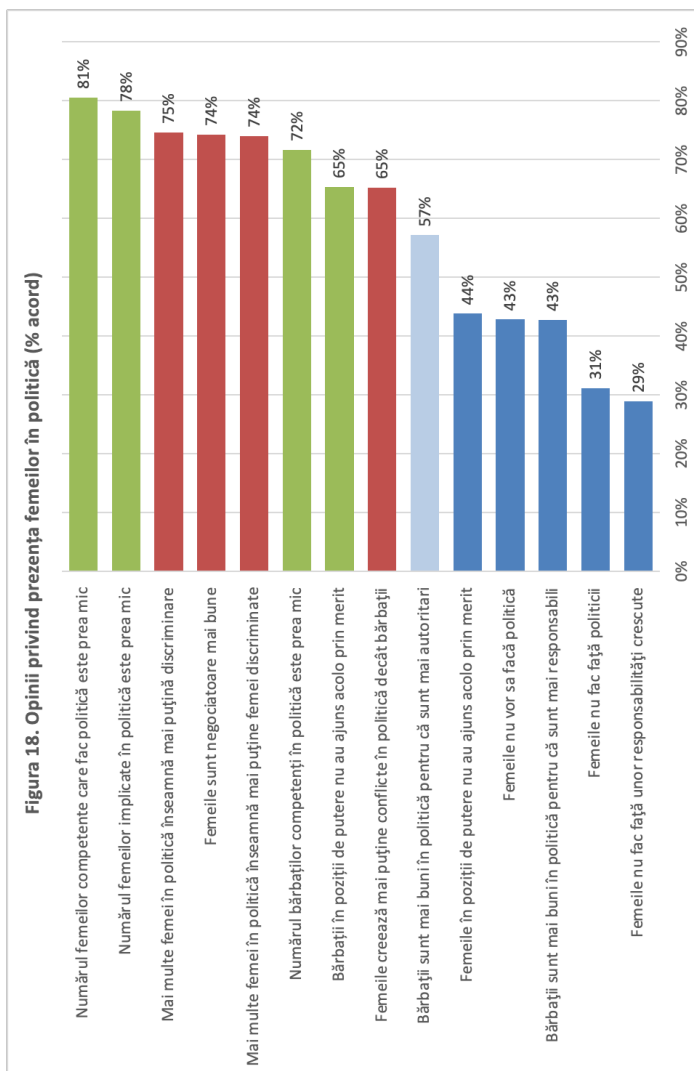
O ultimă întrebare din acest pachet a rugat respondențele să ne spună dacă interesele lor ar fi mai bine sau mai slab reprezentate dacă ar exista mai multe femei în politică. Jumătate din respondente (49%) au răspuns că ar fi mai bine reprezentate, 46% au spus că nu ar fi nici o diferență și doar 5% au răspuns că mai multe femei în politică ar duce la o mai slabă reprezentare a intereselor lor.

La finalul chestionarului am rugat respondentele să ne spună dacă sunt de acord sau nu cu 14 itemi care măsoară opiniile despre prezența femeilor sau a bărbaților în politică (Figura 18).

Ca și în cazurile anterioare, dat fiind numărul mare de itemi am presupus că există câteva dimensiuni principale care determină răspunsul la toate aceste întrebări și am folosit o analiză factorială pentru a verifica acest lucru. Rezultatele analizei factoriale ne arată că, într-adevăr, există trei dimensiuni la care respondentele recurg atunci când își exprimă opiniile pe această temă.

Prima dimensiune (barele albastre) explică 22% din variația observată în răspunsuri și include următorii itemi:

- Bărbații sunt mai buni în politică pentru că sunt mai responsabili
- Femeile nu fac față politicii
- Femeile nu vor să facă politică

- Femeile nu fac față unor responsabilități crescute
- Femeile care sunt în poziții de putere în politică nu au ajuns acolo prin merit

A doua dimensiune (barele roșii) explică 18% din variația observată în răspunsuri și include următorii itemi:

- Mai multe femei în politică înseamnă mai puține femei discriminate
- Mai multe femei în politică înseamnă mai puțină discriminare în general
- Femeile creează mai puține conflicte în politică decât bărbații
- Femeile sunt negociatoare mai bune.

A treia dimensiune (barele verzi) explică 15% din variația observată în răspunsuri și include următorii itemi:

- Numărul femeilor implicate în politică este prea mic
- Numărul femeilor competente în politică este prea mic
- Numărul bărbaților competenți în politică este prea mic
- Bărbații care sunt în poziții de putere în politică nu au ajuns acolo prin merit

Unul dintre cei 14 indicatori („bărbații sunt mai buni în politică pentru că sunt mai autoritari” – bara bleu) nu s-a potrivit foarte bine cu nici una dintre cele trei dimensiuni, drept pentru care a fost exclus din analiză.

Pe baza itemilor incluși în fiecare dintre cele trei dimensiuni, putem spune că prima dimensiune reflectă, în mod general, atitudinea că „femeile nu sunt potrivite pentru politică”. A doua dimensiune se raportează în principal la „efectele participării femeilor în politică”. În fine, a treia dimensiune pare să reflecte percepția generală că „politica românească are un deficit de competență, care afectează atât femeile, cât și bărbații din viața politică” și este corelată destul de puternic cu a doua dimensiune (corelație de 0,56) și, într-o mai mică măsură, și cu prima dimensiune (corelație de 0,11).

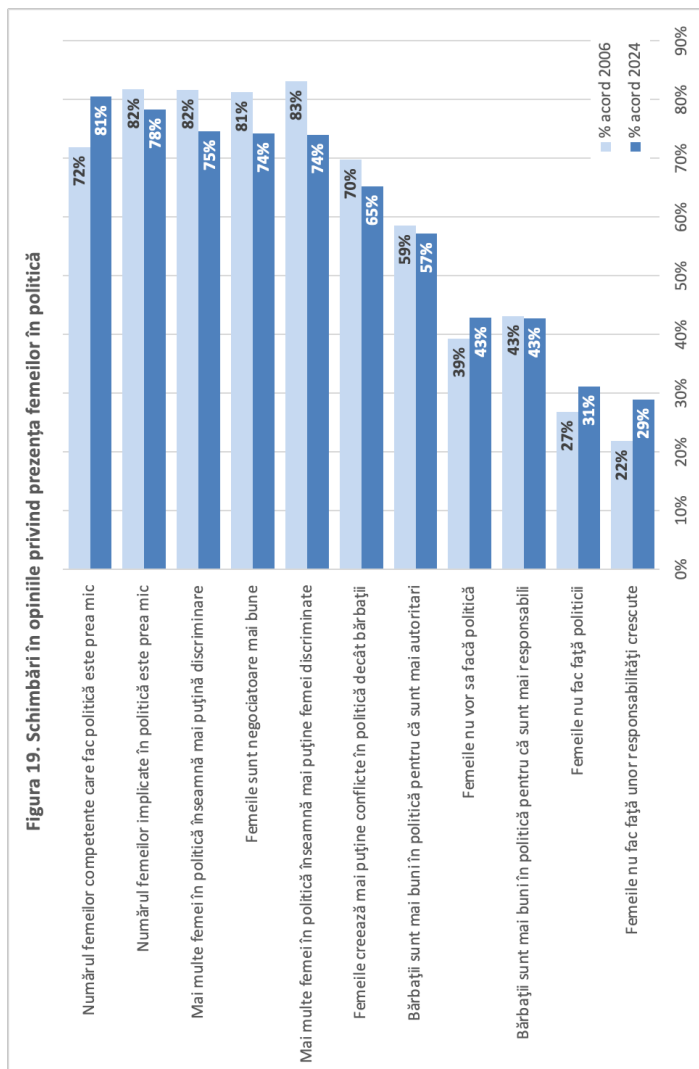
Dat fiind numărul mare de indicatori nu vom discuta pentru fiecare dintre ei cum variază în funcție de caracteristicile socio-demografice ale respondentelor. Am folosit, însă, rezultatele analizei factoriale și am salvat câte un scor factorial pentru fiecare dintre cele trei dimensiuni descrise mai sus. Pornind de la aceste variabile nou create, am testat în ce măsură există asocieri între cele trei dimensiuni și caracteristicile socio-demografice ale respondentelor comparând mediile diverselor grupuri socio-demografice pentru fiecare dintre cele trei dimensiuni cu ajutorul unor analize de varianță (ANOVA).

Rezultatele au arătat că diferențele dintre grupuri sunt minore. Dintre toate grupurile analizate se remarcă femeile cu educație superioară, femeile cu venituri mari și femeile care locuiesc în București, care resping în mai mare măsură decât restul ideea că femeile nu sunt potrivite pentru politică.

După (aproape) 20 de ani

În urmă cu aproape 20 de ani (18, dacă vrem să fim exacti, în 2006) un sondaj similar a fost coordonat în cadrul proiectului *Gen, interese politice și inserție europeană*, finanțat prin CNCISIS, de doamna profesoară Mihaela Miroiu, care a avut și bunăvoința de a ne permite să folosim datele culese în acel studiu.

Chestionarele celor două studii sunt diferite în mare parte, pentru că au avut teme de cercetare diferite. Există, totuși, câteva întrebări care au fost folosite în ambele studii în același format, ceea ce ne permite să vedem cum s-au schimbat opiniile cu privire la prezența femeilor în politică din 2006, cu un an înainte ca România să devină membră a Uniunii Europene, și până în 2024, în ajunul celei de-a cincea runde de alegeri pentru Parlamentul European. În Figura 19 prezentăm procentele celor care au fost de acord cu cele 11

afirmații comune ambelor studii (cel din 2006 a fost realizat și pe bărbați, dar am păstrat doar femeile în analiză, pentru comparabilitate).

Prima observație pe care o putem face comparând rezultatele din 2006 cu cele din 2024 este că opiniile nu s-au schimbat foarte mult pe parcursul a aproape 20 de ani, ceea ce este remarcabil dacă ținem seamă de faptul că România prezentului este mult diferită de cea din 2006.

Cea mai mare diferență observată este de 9% în timp ce cea mai mică este de sub un procent. Ca regulă generală, fără a intra în detalii statistice despre comparația semnificației diferențelor unor proporții provenite din sondaje diferite, putem presupune că diferențele mai mici de 5%-6% nu sunt semnificative statistic, ceea ce înseamnă că din cele 11 întrebări comune în cele două studii, în doar cinci cazuri putem vorbi de diferențe semnificative. Din 2006 și până în 2024:

- Procentul femeilor care cred că sunt prea puține femei competente în politică a crescut de la 72% la 81%
- Procentul femeilor care cred că prezența femeilor în politică înseamnă mai puțină discriminare a scăzut de la 82% la 75%
- Procentul femeilor care cred că femeile sunt negociatoare mai bune a scăzut de la 81% la 74%
- Procentul femeilor care cred că prezența femeilor în politică înseamnă mai puține femei discriminate a scăzut de la 83% la 74%
- Procentul femeilor care cred că femeile nu fac față mai multor responsabilități a crescut de la 22% la 29%
- Pentru celelalte șase întrebări diferențele sunt mai mici de 5% și nu sunt semnificative statistic, pentru a le putea discuta.

Ce concluzii putem trage din aceste diferențe care acoperă o perioadă de timp de aproape douăzeci de ani? Cum le putem interpreta?

Direcția în care merg diferențele semnificative statistic ne face să credem că putem interpreta diferențele ca un fel de „descântare” a femeilor cu privire la prezența femeilor în politică. Desigur, nu este vorba de o renunțare la principiul reprezentării egale a femeilor în funcțiile publice, căci, în continuare, o majoritate din femei aderă la acest principiu.

Datele par să indice, însă, o erodare a sprijinului pentru această idee după aproape douăzeci de ani în care s-au înregistrat progrese (și, uneori, regrese) în ceea ce privește prezența femeilor în politică: procentul femeilor din Parlamentul României a crescut de la aproximativ 10% înainte de 2006 la aproape 20% în 2022 (conform datelor Băncii Mondiale). În cazul Guvernului lucrurile au variat mai mult și nu am observat o creștere similară cu cea din Parlament ci doar urcușuri și coborâșuri. România a avut în această perioadă o femeie prim-ministru.

Cu toate acestea, deși femeile au devenit mai prezente pe scena politică, schimbările de opinie merg oarecum în sens invers, sugerând că după experiența acestor 20 de ani mai puține femei cred că prezența femeilor în politică este benefică inerent.

Credem că orice cititor poate înțelege cum s-a ajuns aici cu un simplu exercițiu de memorie: scrieți pe o foaie de hârtie pe o coloană toate numele de politicieni femei despre care ați auzit lucruri bune și pe o a doua coloană toate numele de politicieni femei despre care ați auzit lucruri mai puțin bune.

Femei din politică despre care am auzit lucruri bune	Femei din politică despre care am auzit lucruri mai puțin bune

Dacă vă este mai ușor, puteți scrie aceste nume chiar pe această pagină, în spațiul de mai sus. Putem pune rămășag că pentru majoritatea cititorilor acestei cărți lista de pe coloana din dreapta va fi mai mare decât lista de pe coloana din stânga.

Acest lucru nu se va întâmpla pentru că cititorii nu sunt atenți la politică (unii dintre ei sunt) și nici pentru că femeile sunt mai puțin potrivite pentru a fi politicieni. Acest lucru se întâmplă pur și simplu pentru că mass media are o tendință nesănătoasă de a prezenta preponderent știri negative despre politicieni, iar aceasta cu atât mai mult în cazul femeilor, cărora li se impută comportamente pentru care bărbații sunt de cele mai multe ori iertați.

Tindem să ne aducem aminte de mai multe cazuri negative decât pozitive de femei în politică pentru că acestea sunt supra-reprezentate în mass media și pentru că le supunem unor standarde de performanță mai înalte decât cele pe care le folosim pentru a evalua politicienii bărbați.

După cum spuneam, însă, ce observăm este în primul rând o stabilitate remarcabilă a opiniilor pe durata a douăzeci de ani și, dacă trebuie neapărat să găsim diferențe, observăm ceea ce am numit o „descântare” cu privire la rolul femeilor în politică. Susținem, chiar, că această descântare este necesară, căci doar după ce trecem prin această etapă putem renunța la idei greșite despre femei-erou care se luptă cu sistemul politic și putem evalua rolul femeilor în politică în mod corect, folosind indicatori și criterii adecvate pentru o astfel de evaluare.

ÎN LOC DE CONCLUZII

La finalul acestui volum, am ales să prezentăm un rezumat al celor mai importante rezultate pe care le-am discutat în capitolele anterioare, rezumat care sperăm că va fi util în special aceluia care sunt interesați de temele analizate dar care poate nu au timp să citească toate paginile pe care le-am scris.

Așadar, pentru cei care folosesc des abrevierea TL;DR am pregătit rezumatul de mai jos:

1. Vulnerabilitatea la dezinformare online este înaltă în rândul femeilor cu vârsta sub 30 ani și în rândul femeilor din Transilvania, grupuri în care încrederea în site-uri de știri neafiliate unor televiziuni sau în grupuri de Facebook este peste media națională.

Aceeași afirmație – dar valabilă doar pentru site-uri de știri neafiliate unor televiziuni – se aplică și în cazul femeilor din Moldova.

2. Perspectiva femeilor din România în ceea ce privește prioritățile țării dar și vizavi de problemele cu care se confruntă în viața de zi variaza în funcție de vârstă și de nivelul de educație. Pe măsură ce vârsta este mai înaintată, sistemul public de sănătate, afecțiunile medicale proprii și achiziționarea medicamentelor devin mai importante.

În rândul femeilor cu vârsta sub 30 ani, generarea de noi locuri de muncă și sistemul de învățământ sunt subiecte presante. Femeile cu studii primare prioritizează mărirea puterii de cumpărare a populației și îmbunătățirea sistemului public de sănătate; cele cu studii superioare pun accentul pe îmbunătățirea învățământului.

3. Distribuirea rolurilor în gospodărie este tradițional-patriarhală, în imensa majoritate a cazurilor femeia/femeile ocupându-se de pregătirea mâncării, curățenie, spălatul vaselor și al hainelor, călcatul rufelor precum și creșterea copiilor.

Responsabilitățile exclusive ale bărbaților sunt puține ca număr: realizarea de reparații și (acolo unde e cazul și cu nuanțe semnificative în funcție de regiunea istorică) muncile agricole și tăiatul lemnului. Plata facturilor și realizarea cumpărăturilor zilnice sunt realizate de obicei de ambii parteneri, dar de femei într-o mai mare măsură.

Față de peisajul de mai sus, în cupluri există diferențe mici dar semnificative statistic în funcție de nivelul de educație al femeii, sarcinile fiind asumate într-o măsură mai mare de către partener în cazul în care femeia are studii superioare. Merită remarcat că vârsta femeii nu se corelează cu diferențe semnificative în ceea ce privește distribuția rolurilor în gospodărie, femeile tinere adoptând modelul tradițional-patriarhal în aceeași măsură cu cele (mai) vârstnice.

4. Folosirea sistemului public de sănătate este generalizată, doar 14% dintre femeile care au apelat la servicii medicale folosind exclusiv mediul privat. Performanța sistemului public de sănătate este vitală pentru femeile din România.

5. Folosirea serviciilor de obstetrică-ginecologie se corelează cu venitul și educația formală, în rândul femeilor cu studii primare și/sau cu venituri mici ea fiind mult sub media națională. În aceleași grupuri, se înregistrează valori semnificativ peste media națională pentru răspunsul «nu am avut

bani» la întrebarea «Care este principalul motiv pentru care nu ați apelat la servicii medicale?».

6. În Moldova reticența personalului medical în a acorda asistență în utilizarea mijloacelor de contracepție este semnificativ mai mare decât în alte regiuni ale țării.

7. Opoziția față de interzicerea avortului este hipermajoritară. Partidul sau vectorul politic care ar încerca să introducă această temă în dezbaterile politice și-ar dinamita susținerea de care beneficiază în acest moment în rândul femeilor – afirmație valabilă inclusiv pentru AUR.

În rândul femeilor care se opun interzicerii avorturilor, susținerea pentru decontarea avorturilor de către stat este majoritară. În rândul femeilor care nu doresc această decontare, majoritatea își schimbă părerea și devin de acord atunci când se ridică problema decontării avorturilor femeilor minore, aflate în dificultăți financiare sau victime ale violurilor.

În rândul femeilor care doresc interzicerea avorturilor, imensa majoritate doresc excepții pentru sarcini rezultate în urma unor violuri sau sarcini care pun în pericol viața femeii.

8. Femeile din România evaluează în genere pozitiv accesul la mijloace de protecție împotriva violenței (cum ar fi: existența adăposturilor, intervenția Poliției etc). Acest lucru este subminat de faptul că nu mai puțin de 35% din femeile din România cunosc o femeie care a avut relații sexuale fără voia ei – fiind probabil să existe o supraevaluare a propriei siguranțe.

9. Pentru două treimi din femeile din România cultele religioase pot fi de folos în cazuri de violență în familie – perspectivă puternică mai ales în rândul femeilor ce aparțin altor culte decât cel ortodox. În măsura în care acest lucru este sustenabil, parteneriate cu cultele religioase se pot dovedi utile.

10. Credibilitatea ONG-urilor neafiliate unor culte religioase în rândul femeilor din România prezintă o situație ambiguă. În termeni absoluți ea este nemulțumitoare, mai

puțin de 50% (și anume 39%) din femeile din România având încredere mare sau foarte mare în acest tip de organizații. În termeni relativi, situația este foarte bună: din 10 tipuri de instituții măsurate doar Uniunea Europeană beneficiază de o încredere mai înaltă.

În Muntenia, Moldova și în rândul femeile cu vârsta peste 45 de ani credibilitatea ONG-urilor neafiliate unor culte religioase este semnificativ sub media națională.

11. Așteptările cu privire la ONG-urile ce activează în domeniul drepturilor femeilor sunt numeroase. Educarea femeilor, îmbunătățirea calității legilor ce au impact asupra femeilor, alcătuirea de grupuri de sprijin și consiliere precum și ajutarea femeilor din grupuri vulnerabile sunt subiectele de principal interes. Relativ mai puțin atrăgătoare sunt furnizarea de mijloace de contracepție și organizarea de proteste.

12. În plan abstract, majoritatea femeilor – indiferent de partidul pentru care optează – ar dori o prezență mai mare a femeilor în politică, simultan opunându-se clișeele patriarhale cu privire la inferioritatea inerentă a femeilor care activează sau ar dori să activeze în domeniu.

În plan concret, femeile din România nu manifestă o preferință pentru candidate femei pentru funcții publice, opțiunea dominantă fiind în mod uzual «nu contează (sexul persoanei care candidează)».

13. Gradul de acceptare al unor categorii discriminate sau vulnerabile este moderat-înalt, fiind la cote sub media națională în rândul femeilor: din Muntenia, al căror partener locuiește în afara țării, de 65 de ani sau mai mult și/sau protestante/neoprotestante.

FRECVENȚE CHESTIONAR

A1. Dacă ați putea împărți dumneavoastră banii României pe anul 2024, în ce ați investi cea mai mare sumă de bani? (procente)

Răspuns	Procent
Sănătate / spitale	33,1
Educație / învățământ	19,2
Infrastructură / drumuri	5,0
Creșe / grădinițe	2,5
Azile / facilități de îngrijire vârstnici	3,2
Alocații copii / pensii / salarii	14,7
Locuri de muncă	14,0
Investiții / economie	3,7
Agricultură	1,0
Locuințe	1,6
Industrie	1,6
Altceva	0,5
Nu știu / nu răspund	0,1

A2. Vă voi citi o serie de instituții. Vă rog să îmi spuneți în ce măsură aveți încredere în fiecare dintre acestea? (procente)

	% Foarte multă	% Multă	% Puțină	% Foarte puțină	% NS / NR
ONG-uri afiliate unor culte religioase sau biserici	8,0	27,9	37,2	21,6	5,3
ONG-uri ne afiliate unor culte religioase sau biserici	9,0	30,3	35,5	19,7	5,5
Uniunea Europeană	9,6	31,8	36,4	20,0	2,1
Parlamentul României	5,3	17,0	39,3	36,3	2,1
Partidele politice	5,0	12,3	33,1	47,0	2,5
Guvern	5,0	17,1	36,2	39,7	2,1
Președinție	5,6	18,6	34,0	39,5	2,4
Televiziuni	9,2	23,8	34,9	30,6	1,5
Site-uri de știri neafiliate unor televiziuni	5,0	24,2	36,2	25,9	8,7
Grupuri Facebook din care faceți parte	5,2	21,9	35,3	24,9	12,7

A3. Care sunt cele mai importante 3 probleme cu care va confrunțați în prezent? (procente)

	Prima opțiune	A doua opțiune	A treia opțiune
Boli / sănătate	25,7	6,3	5,0
Cumpărarea medicamentelor necesare	4,8	11,6	4,0
Lipsa banilor / venituri mici	24,4	18,7	11,9
Cumpărarea / construirea unei locuințe	4,4	3,8	4,0
Cheltuielile de întreținere a locuinței	6,2	11,5	10,3
Singurătatea	0,5	1,9	2,6
Lipsa unui copil	0,9	1,0	0,3
Găsirea unui loc de muncă	4,2	5,3	4,5
Stresul de la locul de muncă	3,2	4,7	5,3
Afacerea proprie	0,8	1,1	0,3
Lipsa timpului liber	2,4	3,1	3,9

	Prima opțiune	A doua opțiune	A treia opțiune
Nesiguranța zilei de mâine	5,1	9,8	16,1
Violența în familie	0,4	0,3	0,6
Altele	0,5	0,9	4,3
Nici o problemă	14,1	16,1	20,9
NS / NR	2,5	3,7	6,1

A4. Dumneavoastră aveți copii? Dacă da, vă rog să îmi spuneți câți copii aveți. (procente)

Răspuns	Procent
Nu am copii	17,4
Un copil	31,7
Doi copii	36,4
Trei copii	9,1
Patru copii	3,2
Cinci sau mai mulți copii	2,0
NS / NR	0,2

Pentru cele 17,4% care nu au copii:

B1. Ce a contat cel mai mult în decizia de a nu avea un copil? (procente)

Răspuns	Procent
Nu am dorit niciodată copii	8,3
Lipsa banilor	5,2
Cariera mea profesională	5,2
Neîncrederea în viitorul României	5,2
Lipsa sprijinului partenerului	1,7
Motive medicale	18,8
Lipsa sprijinului părinților	0,4
Nu este încă momentul	43,2
Alt motiv	9,2
NS / NR	2,6

Pentru cele 82,4% care au copii:

B2. Dintre copiii dumneavoastră, câți sunt minori? (procente)

Răspuns	Procent
Nici unul	53,0
Un copil	26,1
Doi copii	17,2
Trei copii	3,0
Patru copii	0,5
Cinci sau mai mulți copii	0,3

B3. De obicei în gospodăria dvs. cine se ocupă de fiecare dintre următoarele activități ...? (procente, răspuns multiplu, totalul pe rând poate diferi de 100%)

	Eu / altă femeie din gospodărie	Un bărbat din gospodărie	Plătim o femeie	Plătim un bărbat	Nu este cazul
Repară prin casă	21,3	77,2	1,1	12,8	0,3
Pregătește mâncarea	96,0	12,9	1,4	0,8	0,4
Face curat în casă	95,1	17,4	2,4	1,0	0,3
Spală hainele	95,7	7,2	1,7	0,6	0,3
Spală vasele	95,7	15,2	0,8	0,9	0,4
Calcă rufele	94,1	5,2	1,6	0,8	1,4
Are grijă de copii	47,7	20,3	1,5	1,3	44,6
Are grijă de un bolnav	18,1	6,4	1,6	1,8	73,1
Plătește facturile	73,5	59,0	0,8	1,0	0,8
Face cumpărăturile zilnice	85,1	55,2	1,0	1,0	0,8
Taie lemnele	9,8	44,1	1,3	10,4	40,1
Face munci agricole	18,4	35,9	3,2	8,0	49,4
Se ocupă de grădinărit	42,0	43,5	4,4	4,3	3,2

B4. Care din următoarele propoziții descrie cel mai bine părerea dvs.? (procente)

Răspuns	Procent
Statul sprijină în foarte mare măsură familiile cu copii	5,6
Statul sprijină într-o mare măsură familiile cu copii	12,7
Statul sprijină într-o mică măsură familiile cu copii	38,1
Statul sprijină în foarte mică măsură familiile cu copii	43,6

B5. În cazul în care într-o familie ambii părinți sunt angajați, cine credeți că ar trebui să aibă grijă de copiii lor preșcolari? (procente)

Răspuns	Procent
Un părinte ar trebui să stea acasă cu copiii	23,5
Mama ar trebui să stea acasă cu copiii	47,6
Tata ar trebui să stea acasă cu copiii	0,8
Bunicii sau rudele	21,2
O bonă / dădacă plătită	5,2
Alt răspuns	1,8

B6. În ce măsură sunteți sau nu de acord cu fiecare din următoarele măsuri pentru creșterea natalității? (procente)

	% mare măsură	% oarecare măsură	% puțină măsură	% deloc	% NS / NR
Asigurarea unei locuințe pentru cuplurile tinere fără copii	61,2	23,3	10,7	4,3	0,5
Construirea de creșe și grădinițe	66,2	21,6	9,8	2,1	0,2
Susținerea programelor de fertilizare în vitro	49,2	26,9	15,2	5,1	3,6
Reduceri de taxe în funcție de câți copii are persoana	50,6	29,6	13,8	4,6	1,4
Taxe mai mari pentru persoane fără copii	13,3	19,5	28,2	35,7	3,3

	% mare măsură	% oarecare măsură	% puțină măsură	% deloc	% NS / NR
Încurajarea bărbaților să se implice mai mult în creșterea și îngrijirea copiilor	47,0	29,6	18,4	4,2	0,8
Extinderea concediului de creștere și îngrijire a copilului la 6 ani	45,8	29,2	15,5	8,1	1,3

C1. În ultimul an ați apelat vreodată la servicii medicale pentru dumneavoastră? (procente)

Răspuns	Procent
Da	59,9
Nu	40,1

Pentru cele 40,1% care nu au apelat la servicii medicale în ultimul an:

C5. Care este principalul motiv pentru care nu ați apelat la servicii medicale? (procente)

Răspuns	Procent
Nu am avut nevoie	76,4
Nu am avut bani	13,7
Distanța era prea mare	2,3
Nu am avut timp	4,4
Nu am avut cu cine lăsa copiii	1,5
Nu am avut încredere în doctori	0,6
Altceva	0,8
NS / NR	0,4

Pentru cele 59,9% care au apelat la servicii medicale în ultimul an:

C2. Vă rog să îmi spuneți dacă ați folosit fiecare dintre următoarele tipuri de servicii medicale. (procente)

	Da	Nu	NS / NR
Servicii de prevenție	60,6	39,4	0,0
Servicii de tratament	87,5	12,5	0,0
Servicii de urgență	41,8	57,7	0,5

Pentru cele 59,9% care au apelat la servicii medicale în ultimul an:
C3. Pentru serviciile medicale ați folosit sistemul de stat, mediul privat sau amândouă? (procente)

Răspuns	Procent
Sistemul de stat	46,3
Sistemul privat	14,0
Amândouă	39,7

Pentru cele 59,9% care au apelat la servicii medicale în ultimul an:
C4. Ați folosit servicii de obstetrică-ginecologie? (procente)

Răspuns	Procent
Da	56,4
Nu	43,6

D1. Ați folosit în ultimii 10 ani metode de contracepție, adică de reducere a șanselor să rămâneți însărcinată? (procente)

Răspuns	Procent
Da	29,4
Nu	70,1
NS / NR	0,5

Pentru cele 29,4% care au folosit metode de contracepție:

D2. Vă rog să-mi spuneți pentru fiecare din următoarele metode dacă le-ați folosit sau nu în ultimii 10 ani. (procente)

	Da	Nu	NS / NR
Pilula de a doua zi	23,8	75,6	0,5
Pastile anticoncepționale	54,7	44,6	0,8
Prezervative	63,2	36,5	0,3
Sterilet	16,6	82,4	1,0
Legarea trompelor	2,1	97,4	0,5
Metoda retragerii	42,0	57,0	1,0
Metoda calendarului	38,1	60,9	1,0
Implant contraceptiv	1,0	97,2	1,8

Pentru cele 29,4% care au folosit metode de contracepție:

D3. Ați apelat la personal medical pentru folosirea mijloacelor de contracepție? (procente)

Răspuns	Procent
Da	58,8
Nu	40,9
NS / NR	0,3

Pentru cele 17,3% care au folosit metode de contracepție apelând la personal medical pentru acest lucru:

D4. Vă rog să-mi spuneți în care din situațiile următoare v-ați aflat. (procente)

Răspuns	Procent
Personalul medical a refuzat să mă ajute	2,6
Personalul medical m-a ajutat	90,7
Unii m-au ajutat, alții au refuzat să mă ajute	6,2
NS / NR	0,4

D5. Ați întâmpinat dificultăți în obținerea sau utilizarea metodelor de contracepție din cauza lipsei banilor? (procente)

Răspuns	Procent
Da	8,1
Nu	89,4
NS / NR	2,4

E1. Sunteți de acord cu interzicerea avortului? (procente)

Răspuns	Procent
Da	17,7
Nu	77,4
NS / NR	4,9

Pentru cele 77,4% care nu sunt de acord cu interzicerea avortului:

E2. Sunteți de acord sau nu cu următoarea afirmație: Statul ar trebui să deconteze avorturile pentru toate femeile. (procente)

Răspuns	Procent
Da	60,4
Nu	32,8
NS / NR	6,8

Pentru cele 25,4% care nu sunt de acord cu interzicerea avortului dar nu sunt de acord nici cu decontarea avorturilor pentru toate femeile: E3. Sunteți de acord sau nu cu următoarea afirmație: Statul ar trebui să deconteze avorturile femeilor aflate în situații de dificultate financiară și care doresc să facă avort. (procente)

Răspuns	Procent
Da	51,4
Nu	42,9
NS / NR	5,7

Pentru cele 25,4% care nu sunt de acord cu interzicerea avortului dar nu sunt de acord nici cu decontarea avorturilor pentru toate femeile: E4. Sunteți de acord sau nu cu următoarea afirmație: Statul ar trebui să deconteze avorturile pentru femeile care au trecut prin viol. (procente)

Răspuns	Procent
Da	67,9
Nu	26,7
NS / NR	5,4

Pentru cele 25,4% care nu sunt de acord cu interzicerea avortului dar nu sunt de acord nici cu decontarea avorturilor pentru toate femeile: E5. Sunteți de acord sau nu cu următoarea afirmație: Statul ar trebui să deconteze avorturile pentru minore. (procente)

Răspuns	Procent
Da	55,3
Nu	40,2
NS / NR	4,5

Pentru cele 17,7% care sunt de acord cu interzicerea avortului: E6. Dacă sarcina pune în pericol viața mamei, ați dori ca totuși să i se permită să facă avort? (procente)

Răspuns	Procent
Da	83,3
Nu	14,6
NS / NR	2,1

Pentru cele 17,7% care sunt de acord cu interzicerea avortului:

E7. Dacă femeia a rămas însărcinată în urma unui viol, ați dori ca totuși să i se permită să facă avort? (procente)

Răspuns	Procent
Da	76,4
Nu	19,7
NS / NR	3,9

F1. Vă rog să-mi spuneți dacă sunteți sau nu de acord cu fiecare dintre următoarele afirmații. (procente)

	De acord	Împotrivă	NS / NR
Poliția protejează victimele violenței de agresori	62,5	30,2	7,3
Dacă o femeie vrea să plece dintr-o relație abuzivă, există adăposturi unde poate merge	55,3	32,9	11,8
Cunosc cel puțin o femeie care a avut relații sexuale fără voia ei	34,7	38,8	26,5
Dacă sunt agresată, știu ce drepturi am și unde să cer ajutor	67,3	22,5	10,2
Biserica este o resursă de sprijin și sfaturi în cazurile de violență în familie	63,3	27,6	9,1

G1. Vă voi prezenta câteva lucruri pe care le poate face o organizație neguvernamentală (ONG) pentru drepturile femeilor. Vă rog să-mi spuneți la fiecare cât de util v-ar fi pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă „deloc util” și „10” „foarte util”. (scor mediu)

Răspuns	Medie
Să educe femeile cu privire la drepturile lor	9,33
Să lucreze pentru legi mai bune pentru femei	9,27
Să formeze grupuri de sprijin și consiliere pentru femei	9,26
Să lucreze cu femei din grupuri vulnerabile	9,20
Să organizeze proteste în apărarea drepturilor femeilor	8,72
Să ofere sprijin financiar pentru contracepție și/sau întreruperi de sarcină	8,85

P1. Dacă duminica viitoare ar avea loc alegeri pentru Parlamentul României, pentru care partid ați vota? (procente)

Răspuns	Procent
PSD	31,3
PNL	15,2
USR	7,9
AUR	5,6
UDMR	1,4
Pro România	1,3
SOS România	1,1
Alt partid	1,5
NS / NR	33,7

Pentru cele 66,3% care au spus că ar vota cu un partid:

P21. Ați prefera ca partidul dvs. să aibă pe lista candidaților la parlamentare? (procente)

Răspuns	Procent
Mai multe femei	30,6
Mai mulți bărbați	16,4
Nu contează	50,7
NS / NR	2,3

Pentru cele 66,3% care au spus că ar vota cu un partid:

P22. Între două partide, dintre care unul are mai mulți bărbați candidați la parlamentare iar altul are mai multe femei candidate la parlamentare, care v-ar atrage mai mult? (procente)

Răspuns	Procent
Cel cu mai mulți bărbați candidați	14,1
Cel cu mai multe femei candidate	31,1
Nu contează	53,4
NS / NR	1,3

P3. Dumneavoastră ați prefera un bărbat sau ați alege o femeie pentru funcția de ...? (procente)

	% bărbat	% femeie	% nu contează	% NS / NR
Membru în consiliul local	16,8	20,9	56,9	5,3
Președinte al țării	39,3	16,4	39,1	5,2
Primar	24,6	21,2	49,4	4,8
Președinte al consiliului județean	24,4	17,0	53,8	4,9
Ministru	22,6	19,6	53,2	4,6
Deputat / senator	19,8	17,5	58,0	4,7
Director de școală	13,8	32,0	49,9	4,3
Președinte al comitetului de părinți	11,0	36,3	47,1	5,5

P4. Dacă ar exista mai multe femei în politică, credeți că interesele dvs....? (procente)

Răspuns	Procent
Ar fi mai bine reprezentate	46,6
Ar fi mai slab reprezentate	4,7
Nu ar fi nici o diferență	44,6
NS / NR	4,1

P5. În ce măsură sunteți sau nu de acord cu fiecare din următoarele măsuri pentru creșterea natalității? (procente)

	% acord total	% acord parțial	% dezacord parțial	% dezacord total	% NS / NR
Numărul femeilor implicate în politică este prea mic	45,1	30,8	16,1	4,9	3,0
Numărul femeilor competente care fac politică este prea mic	40,8	37,6	13,9	5,1	2,6
Bărbaii sunt mai buni în politică pentru că sunt mai responsabili	14,2	27,0	33,2	21,9	3,7

	% acord total	% acord parțial	% dezacord parțial	% dezacord total	% NS / NR
Femeile nu fac față politicii	10,1	20,3	32,6	34,8	2,2
Femeile nu vor să facă politică	11,4	29,6	29,8	24,9	4,3
Femeile nu fac față unor responsabilități crescute	10,1	18,4	28,9	41,1	1,5
Mai multe femei în politică, mai puține femei discriminate	36,2	35,6	18,7	6,5	2,9
Mai multe femei în politică înseamnă mai puțină discriminare, în general	36,9	34,9	16,2	8,1	3,9
Femeile creează mai puține conflicte în politică decât bărbații	28,4	33,9	21,8	11,5	4,4
Femeile sunt negociatoare mai bune	34,7	37,2	18,8	6,2	3,2
Bărbații sunt mai buni în politică pentru că sunt mai autoritari	21,9	33,7	28,0	13,9	2,6
Femeile în poziții de putere în politică nu au ajuns acolo prin merit	14,7	26,7	32,1	20,9	5,6
Numărul bărbaților competenți în politică este prea mic	37,9	30,9	18,9	8,5	3,8
Bărbații în poziții de putere în politică nu au ajuns acolo prin merit	24,1	37,5	23,1	9,6	5,8

Q1. Vă rog să îmi spuneți dacă ați accepta ca vecin fiecare dintre următoarele tipuri de persoane. (procente)

	Aș accepta	Nu aș accepta	NS / NR
Homosexual	54,8	36,6	8,5
De etnie romă	74,9	19,5	5,6
Refugiat din Ucraina	75,0	18,4	6,5
Imigrant din afara Europei	72,7	21,1	6,2
Musulman	61,8	32,5	5,7
Evreu	71,1	24,2	4,7
Votantul unui partid care nu vă place	83,9	11,7	4,4
Sărac	92,3	5,5	2,2
Bolnav de HIV/SIDA	60,3	30,7	9,0

SD. Câte persoane locuiesc în gospodărie, inclusiv dv.? (procente)

Răspuns	Procent
O persoană	11,7
Două persoane	29,9
Trei persoane	25,1
Patru persoane	22,0
Cinci persoane sau mai mult	11,3

SD1. Care este starea dumneavoastră civilă? (procente)

Răspuns	Procent
Niciodată căsătorită	7,4
Căsătorită	72,3
Văduvă	11,4
Divorțată	4,0
Separată	0,2
Locuiesc cu partenerul/partenera	4,4
NS / NR	0,3

SD2. Care este ultima școală absolvită de dv.? (procente)

Răspuns	Procent
Școală primară	4,4
Școală gimnazială	17,8
Liceu sau școală postliceală	60,4
Facultate/masterat/doctorat	17,1
NS / NR	0,2

Pentru cele 76,7% care sunt căsătorite sau au partener/ă:

SD3. Care este ultima școală absolvită de soț/partener/ă? (procente)

Răspuns	Procent
Școală primară	2,8
Școală gimnazială	16,1
Liceu sau școală postliceală	63,6
Facultate/masterat/doctorat	16,9
NS / NR	0,7

SD4. Care este ocupația dv.? (procente)

Răspuns	Procent
Fără ocupație	0,6
Elevă/studentă	3,4
Șomeră	0,5
Casnică	17,3
Pensionară	22,5
Agricultoare	0,9
Zilieră/muncă la negru	0,3
Angajată în sistemul privat	40,4
Angajată în sistemul public	11,3
Lucrătoare pe cont propriu/PFA/patron	1,6
Muncesc de obicei în străinătate	0,5
NS / NR	0,8

SD5. Momentan locuiți în... (procente)

Răspuns	Procent
Chirie	6,2
Locuință proprietate personală/a familiei	91,9
Gazdă	0,4
Altă situație	1,3
NS / NR	0,2

Pentru cele 76,7% care sunt căsătorite sau au partener/ă:

SD51. În prezent locuiți cu partenerul/a dv.? (procente)

Răspuns	Procent
Da	95,6
Nu, partenerul locuiește în aceeași localitate	1,5
Nu, partenerul locuiește în altă localitate	0,2
Nu, partenerul locuiește în străinătate	2,6
NS / NR	0,1

SD6. În ultimii cinci ani de zile dv. ați locuit în străinătate? (procente)

Răspuns	Procent
Da, sub șase luni	0,8
Da, între 6–12 luni	1,4
Da, mai mult de un an	3,0
Nu am locuit în străinătate	94,5
NS / NR	0,4

Pentru cele 76,7% care sunt căsătorite sau au partener/ă:

SD7. În ultimii cinci ani de zile partenerul/a dv. a locuit în străinătate? (procente)

Răspuns	Procent
Da, sub șase luni	0,6
Da, între 6–12 luni	3,2
Da, mai mult de un an	7,1
Nu a locuit în străinătate	89,1
NS / NR	0,1

SD8. Folosiți internetul? (procente)

Răspuns	Procent
Da	78,7
Nu	21,2
NS / NR	0,1

Pentru cele 78,7% care folosesc internetul:

SD9. Cât de des folosiți următoarele platforme? (procente)

	% des	% uneori	% niciodată	% NS / NR
Facebook	80,1	17,9	2,0	0,0
Instagram	33,2	28,2	36,8	1,8
TikTok	38,3	35,1	25,9	0,6
YouTube	49,4	42,0	7,9	0,7
WhatsApp	79,4	17,2	3,1	0,3
Telegram	6,6	9,7	75,5	8,2

SD10. Cât de des urmăriți aceste canale media? (procente)

	% des	% uneori	% niciodată	% NS / NR
Canale de știri TV	65,7	27,9	6,2	0,2
Canale generaliste TV	70,9	26,0	3,0	0,1
Radio	31,5	49,8	17,4	1,3
Grupuri de Facebook	29,6	36,3	31,1	3,0
Grupuri de Telegram	4,3	10,7	77,8	7,2

SD11. Care este religia dv.? (procente)

Răspuns	Procent
Ortodoxă	86,7
Romano-catolică	7,2
Protestantă	0,7
Neo-protestantă	4,6
Alta	0,2
Nici una	0,2
NS / NR	0,3

SD12. Cât de importantă este religia pentru dv.? (procente)

Răspuns	Procent
Deloc importantă	2,4
Oarecum importantă	15,1
Destul de importantă	31,8
Foarte importantă	50,5
NS / NR	0,2

Pentru cele 86,7% care sunt de religie ortodoxă:

SD131. Câtă încredere aveți în Biserica Ortodoxă Română? (procente)

Răspuns	Procent
Foarte multă	30,7
Multă	45,8
Puțină	16,9
Foarte puțină	5,5
NS / NR	1,0

Pentru cele 7,2% care sunt de religie catolică:

SD132. Câtă încredere aveți în Biserica Catolică din România?
(procente)

Răspuns	Procent
Foarte multă	37,9
Multă	47,4
Puțină	9,5
Foarte puțină	5,3
NS / NR	0,0

Pentru cele 5,3% care sunt de religie protestantă sau neo-protestantă:

SD133. Câtă încredere aveți în pastorii credinței dv. din România?
(procente)

Răspuns	Procent
Foarte multă	58,0
Multă	31,9
Puțină	7,2
Foarte puțină	1,4
NS / NR	1,4

SD14. În care din categoriile următoare de venit se încadrează
venitul dvs. personal net lunar? (procente)

Răspuns	Procent
Sub 3000 lei	64,5
Între 3000 și 4500 lei	22,7
Între 4501 și 6000 lei	4,6
Peste 6000 lei	1,0
NS / NR	7,2

